წელიწადი პირველი ფასი 7 კაპ. კვირა, 29 ნოემბერს 1915 წ. № 155

საქართველო

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „საქართველოს“ რედაქციასა და კანტორაში ყოველდღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9—3-მდე.
ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობანი.
რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.
ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ, редакція „Сакартвело“, поч. ящикъ № 76

განცხადების ფასი
ჩვეულებრივ... პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე—10 კ., სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 3 მან., 4 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ გაბაშვილის შესახვევში, ა. კალანდაძის სტამბაში ეღირება 4 მანეთი.
დამატებიანი № ღირს ყველგან 7 კაპ.

საქართველოს კანტორისაგან

გაზეთი „საქართველო“ 1 ნოემბრიდან წლის დამლევამდე ღირს 1 მან.—60 კაპ.

მოვაგონებთ იმ ხელის მომწერთ, ვისაც ხვედრი ფული არ აქვს გადახდილი გაზეთის გზავნა შეუჩერდებათ.

მისამართი: г. Тифлисъ, редакція „Сакартвело“ Московская 4, поч. ящикъ 76.

კანტორა უმორჩილესად სთხოვს თბილისის ხელის მომწერთ დაუყოვნებლივ აცნობონ კანტორას თუ ოდესმე მათ გაზეთი არ მიუვათ.

ქართული სახალხო იაფ-ფასიანი წარმოდგენა ესიკოვსკის ცირკი-რეკორდში
(ვერის დაღმართზედ)
ორშაბათს 30 ნოემბერს
ქართულ დრამატიულ. საზოგ. დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება
სოფოკლეს დიდებული ტრაგედია ანტიური ცხოვრებიდან

ეოდიპოს მეფე

ნათარგმნი კონსტ. ანდრონისა.

პიესა წარმოდგენილი იქნება სახელგანთქმულის რეჟისორის რეინჰარტის იდეით ამ პიესისათვის განსაკუთრებით აგებულია ახალი სცენა და საგანგებო მოწყობილება.

დამსწრე საზოგადოების საყურადღებოდ: თეატრის ადმინისტრაცია ამით აუწყებს წარმოდგენაზე დამსწრეთ, რომ წარმოდგენის დაწყების შემდეგ არავის არ შეუშვებენ და ამიტომ საჭიროა მსურველნი დარბაზში დაწყებამდე ისხდნენ.
მონაწილეობს მთელი დასი — დასაწყისი საღამოს 9 საათზედ
ადგილების ფასი ორი შაურიდან მანეთამდე
რეჟისორი კ. ანდრონიკაშვილი. ადმინისტრაცია ქართ. დრამ. საზოგად.
მორიგი წევრი გამგეობისა ი. ბარათაშვილი.
წარმოდგენა გათავდება ღამის 11 საათზე. ბილეთები ამ თავითვე იყიდება ცირკის კასაში. შეგირდებისათვის ფასები დაკლებულია.
შემდეგი წარმოდგენა სახალხო სახლში 9 დეკემბერს
მზადდება წარმ... [illegible] ცირკის ახალ სცენაზე [illegible]
ტრაგედია „ანტიგონე“
(4—9—4)

ახლად გახსნილს ინტელიგენტურს სასადილო
„პეტროგრად“-ში
კრუზენშტეინის ქუჩაზე, „Тифл. Листок“-ის რედაქციის პირდაპირ
მზადდება ყოველნაირი
ევროპიული და აზიური საჭმელები
ძრიელ ხელმისაწდომ ფასებში: 2 თავი 50 კ. ხოლო სამი თავი 65 კაპ.
თვიურად ფასდაკლებით, ე. ი. 2 თავი—13 მან., 3 თავი—16 მან.
შეიძლება ვახშმის შეკვეთა.
პატივისცემით ს. კახეთელიძე და გ. არჩვაძე.
25—20

გადაწერას საწერ მანქანის საშუალებით და საწერ მანქანაზე
მუშაობის სწავლებას
ხელმისაწდომ ფასებში ჰკისრულობს
ი. თ. გვათუას კანტორა
ვერის დაღმართი № 1
ტელეფონი 17—05

ქ. გორში
ექიმი ნ. მ. კლიმიაშვილი
იღებს შინაგან და ქირურგიულ სნეულებიან ავადმყოფებს.
[illegible]

გოლოვინის პრ. და სამხედრო ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა
ახალი აფთიაქი
პროვიზორის ახვლედიანისა

ექიმი
მ. დ. წინამძღვრიშვილი
ყ. ორდინატორი ხარკოვის უნივერსიტეტისა სამედიცინო ინსტიტუტის კლინიკებისა გადმოვიდა თბილისში და იღებს შინაგან სნეულებიან ავადმყოფებს: გულისა, ფილტვებისა და სისხლის სნეულებიანს სპეციალურად. საღამოს 5—7 საათამდე, მიხეილის ქ. № 36, მეორე სართული.

კბილის ექიმი
ნინო რცხილაძე
იღებს ავადმყოფებს დილით 9—2 ს. და საღ. 5—7 საათ. ყაზბეგის ქუჩა 14 და კირპიჩნი შესახვევის 21.

დოქტორი მედიცინისა
მოსე ანთიმოსის ძე
კალანდარიშვილი
უმფროსი ექიმი ტფ. კადეტთა კორპუსისა.
ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებიან ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე საღამოს 5—7 საათ. ოლღას ქუჩა, № 3, სახლი მელიქ-აზარიანცისა.

კბილის ექიმმა
მამულაიშვილმა
([illegible])
განაახლა ავადმყოფების მიღება დილის 9—3 საათ. ყოველდღე, გარდა კვირა დღისა.
ოლღას ქუჩა, № 22.

ექიმი-დოსტაქარი
გ. მ. მუხაძე
იღებს ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათ. მისამართი: კუთხე კიროჩნისა დიდი მთავრის ქუჩისა, სახლი სვანიშვილისა; შესავალი დიდი მთავრის ქუჩიდან № 67 ოფიცერთა ეკონომიური საზოგადოების შენობის პირდაპირ. ტელეფონი № 5—77.

თბილისის უმაღლეს ქალთა კურსების მსმენელი ქალი
ეძებს გაკვეთილს,
ან ბინას, სადაც საჭიროა მასწავლებელი ქალი. მომზადება ყველა საგნებში (გარდა ენებისა) ყოველი კლასისათვის. უმთავრესად კი ქართულ ენაში. მისამართი იკითხეთ „საქართველოს“ რედაქციაში.
(15—11—4)

„სორაპნის“ გამოცემა.
დაიბეჭდა და გამოვიდა გასასყიდად ქართული
კედლის კალენდარი 1916 წლისა
შედგენილი გრ. ჩარკვიანისა და მ. გაჩეჩილაძის მიერ.
ჯიბის—სახალხო კალენდარი 1916 წლისა
შედგენილი მ. გაჩეჩილაძის მიერ.
ვისაც სურს „პარტიით“ იყიდოს, მან უნდა მიმართოს შემდეგი ადრესით:
თბილისი, სტამბა „სორაპანი“, მ. გაჩეჩილაძეს.
5—10—3

„წნორის წყლის“ სადგურთან, სულ რამდენსამე ნაბიჯზე, თვით სადგურიდან, გაიხსნა
სასტუმრო „ჯუგაანი“
სასტუმრო მოწყობილია სუფთად და ევროპიულად ნომრებით და ბუფეტით
15—10 პატივისცემით ნიკო (კოლა) ზურაბის-ძე ზედელაშვილი

ხილეული, მადნეული და სამკურნალო წყლის
ქარხნები
მ. ე. ლაღიძე და ამხ.
თბილისში, გოლოვინის პრ. № 6, ქუთაისში, პუშკინის ქ. № 5.
ხილეული წყლის მხმარებელი საზოგადოების საყურადღებოდ!
[illegible] საზოგადოების ჯანმრთელობის ინტერესი მოითხოვს: სვან ყოველთვის მხოლოდ და მარტო [illegible] ლაღიძის და ამხანაგობის ქარხნის საუკეთესო ხილეულ მადნეულის სამკურნალო წყალი. მხოლოდ ლაღიძის წყალი მზადდება უმაღლესი ღირსების ბუნებრივი მასალებისაგან, განსაკუთრებული წესით ნადუღი და გამოხდილი წყლით. გაუფრთხილდით ყალბ მიმბაძველებს, რომელთა რიცხვი მეტად გამრავლდა, მოითხოვეთ ყველგან ნამდვილი ლაღიძის წყალი, გემო და სუნი საამური აქვს და ჯანმრთელობისთვის სრულიად უვნებელია.

ომის ამბები

ომის დეპეშები

28 ნოემბერს.

უმაღლეს მთავარ სარდლის შტაბისა

პეტროგრადი. დასავლეთის ასპარეზი. შუმსკის მახლობლად, კრემენეცის აღმოსავლეთით, რუსების ჯარის ფარგალში დაეშვა ავსტრიელთა ჰაეროპლანი.

კავკასიის ასპარეზი. ოსმალეთში ცვლილება არ მომხდარა. სპარსეთში, თეირანსა და ქამადანს შუა რუსის ჯარმა დაამარცხა გერმანელ-ოსმალთა რაზმი, რომელიც შესდგებოდა რამდენიმე ათას სპარსელ ჟანდარმებსა, ზარბაზნებითა და ტყვიისმფრქვეველებით შეიარაღებულ ბრბოებისაგან. მოპირდაპირემ დიდძალი დაჭრილი დასტოვა და გაიქცა.

ბალკანეთში.

სოლუნი. ბულგარელები ახალ სერბეთში აძლიერებენ მოქმედებას.

პარიზი. ინგლის-საფრანგეთის ჯარი მთავარ ბანაკისაკენ იწევს. ბულგარელების მთავარი შტაბი იშტიბში იმყოფება.

სოლუნი. გევგელიდან და მის მიდამოებიდან სერბიელ მთაშაველებთა ბევრი ჯარი მოდის.

პარიზი. საღამოს ცნობა. ბულგარელები მედგრად იბრძვიან გრადეცის სიმაგრესთან, ვარდარზე.

სპარსეთში.

თეირანი. რუსის ჯარმა სულთანბულაღის უღელტეხილი დაიჭირა. აქ 2 კვირის განმავლობაში გამაგრებულნი იყვნენ ჟანდარმები და მეამბოხენი გერმანელ და ოსმალო აფიცრების ხელმძღვანელობით. ქამადანისკენ მიმავალი გზა თავისუფალია. მოპირდაპირე უგზო-უკვლოდ გარბის. რუსები ფეხდაფეხ სდევნიან.

თეირანი. სულთან ბულაღის აღებამ ქამადანში თავზარი დასცათ. გერმანელი და ოსმალო კონსულები გაიქცნენ. მათი მომხრე მუჯახიდები მიიმალნენ. ქამადანის მკვიდრნი, რომელთაც დღეს მთავრობისათვის დეპეშა გაეგზავნათ—რუსეთს ომი გამოუცხადეო, დღესვე სატელეგრაფო კანტორაში მოვიდნენ და ტელეგრამაზე ხელმოწერილ გვარებს ჰშლიდნენ. შვედიელი ინსტრუქტორი დემარე ხვალ სწრაფად მიდის და თან მიაქვს ქამადანის ბანკებიდან გატანილი ფული.

ხმა დადის, ბახტიარებსა და გერმანელების მომხრეთა შორის შუღლი ჩამოვარდაო. ისფაჰანში ბახტიარები გარს შემოერტყნენ იმ სახლს, სადაც გერმანელი აგიტატორი პუგენი სცხოვრობდა და მოკრეფილი ფული მოსთხოვეს. პუგენი მფარველობას უწევს სპარსეთის პრინცესა დანუ-უზმა. პუგენმა მეჩეთს შეაფარა თავი. მას გარს ჟანდარმები ეხვივნენ დასაცავად.

გერმანეთის მისსია სპარსულ გაზეთებში უარჰყოფს, ვითომც ოსმალეთის დესპანსა და პრინც რეისს შორის უთანხმოება იყოს.

ყუმში მყოფი გერმანეთის მომხრე დეპუტატები მინისტრთა საბჭოს დეპეშით უთვლიან: თეირანში მხოლოდ მაშინ ჩამოვალთ, თუ მინისტრთა საბჭოს დასტოვებენ რუსეთ-ინგლისის მომხრენი წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ სპარსეთი რუსეთს შეუთანხმდება, შინაურ ამბოხებას მოვახდენთო.

რუმინეთ-ოსმალეთი.

ბუქარესტი. „ინდეპენდანს-რუმენი“ იტყობინება: რუმინელ მეწისქვილეთა სინდიკატმა ნებართვა მიიღო მთავრობისაგან, ოსმალეთში გაიტანოს 1000 ვაგონი ფქვილი.

ბელგეთში.

ჰავრი. ბელგეთის ცნობა. იზერის მიდამოებში უმნიშვნელო ბრძოლა იყო ზარბაზნებით. ბელგიელებმა მოპირდაპირის ზარბაზნები ჩააჩუმეს დიქსმიუდეს ჩრდილოეთით. გერმანელები ვოუმენის მიმართულებით სანგრებში გამაგრდნენ.

მთაშავეთში.

ცეტინიე. მოპირდაპირემ მედგარი იერიში მოიტანა სანჯაკის მიდამოებში, მაგრამ ყველგან მოიგერიეს.

საფრანგეთში.

პარიზი. გარეშე საქმეთა სამინისტროში მოხდა კრება მოკავშირე სახელმწიფოთა ახალ სამხედრო თათბირისა; დაესწრნენ: ბრიანი, გალლიენი, ლაკაზი, ადმირალი რუსინი, გრეი, კიტჩენერი, ჟოფრი და ინგლისის დესპანი.

ზავის გარშემო.

კოპენჰაგენი. ვოლფის სააგენტო იტყობინება: უნგრეთის პარლამენტში ანდრაშიმ განაცხადა: ზავი უკვე მოახლოვებულია, მაგრამ მოპირდაპირენი, ჩანს, [illegible] ბრძოლის ასპარეზზე გამარჯვების სასწორი თავისკენ გადახაროონ.

ზავის თაობაზე ტისსაც ანდრაშის აზრისაა.

ბერლინიდან კოპენჰაგენში დეპეშით უცნობებიათ: სოციალისტების შეკითხვაზე კანცლერმა განაცხადა: ომი ზავით მაშინ დამთავრდება, როდესაც გერმანეთი დარწმუნდება, რომ ასეთი ომი აღარ განმეორდებაო.

საბერძნეთში.

პარიზი. საბერძნეთის მისსია უარჰყოფს გავრცელებულ ხმას, ვითომც საბერძნეთის საზღვაო მინისტრად ნამყოფი სტრატოსი ბერლინში გამგზავრებულიყოს, საბერძნეთისთვის სესხის საშოვნელად.

კრამარჟის საქმე.

კოპენჰაგენი. „პრაგერ-ცაიტუნგის“ ცნობით, საოლქო სასამართლომ დაადგინა: რეიხსტაგის წევრს კრამარჟს, სახელმწიფოს ღალატისათვის, ჩამოერთვას მოძრავი და უძრავი ქონება. აგრეთვე მამულები ჩამოერთვა რეიხსტაგის წევრს რაშინს და „ნაროდნი ლისტის“ მეიდანს ჩერმინიკს, ჯაშუშობისათვის.

საფრანგეთის ასპარეზი.

პარიზი. 28 ნოემბერს შამპანში, ღამით ფრანგების არტილერია უშენდა ყუმბარებს გერმანელთა პოზიციებს. ააფეთქა გერმანელთა სამხედრო მასალის საწყობი. არგონში ფრანგებმა ააფეთქეს ორი ნაღმი.

იტალიის ასპარეზი.

რომი. სხვა და სხვა ადგილებზე მტრის არტილერია სცდილობდა ხელი შეეშალა ჩვენთვის პოზიციების გასამაგრებელ მუშაობის დროს, მაგრამ ჩვენი არტილერიის საშუალებით მათმა ცდამ უნაყოფოდ ჩაიარა. მონტენეროს მიდამოში მტერმა ისარგებლა ბურუსით და შემოიჭრა ჩვენს საველე სიმაგრეში, მაგრამ მაშინვე უკუგდებული იქმნა. იზონცის ფრონტზე მიუხედავად იმისა, რომ გზები გაფუჭებულია დიდი წვიმებისაგან, კალვარიოს სიმაღლეზე გორიცის დასავლეთით ჩვენ დავიჭირეთ მტრის საფარი. ხელთ ვიგდეთ 80 თოფი და სხვა და სხვა სამხედრო მასალა. სან-მიკელეს და კარსოს მიდამოებში დავატყვევეთ 71 კაცი, მათში სამი აფიცერია.

დარდანელში

პარიზი, 22 ნოემბერს. მტერი შეეცადა იერიშის მოტანას, მაგრამ დროზე შეაჩერს. 23 ნოემბერს ფრანგების არტილერიამ გაარღვია მტრის ხაზი და ყუმბარების საწყობი ააფეთქა. მოწინააღმდეგე ჯოჯოხეთური ცეცხლით გვიპასუხებდა, რამაც ვერავითარი ზიანი ვერ მოგვაყენა. მარმარილოს ზღვაში ინგლისელთა წყალქვეშა ნავმა დაღუპა თურქთა კონტრ-ნაღმოსანი „იარგისარი“-ი და ტყვედ წამოიყვანა 2 აფიცერი და 40 სალდათი.

სერბეთში.

ლონდონი. 26 ნოემბერს სამხედრო სამინისტრო იტყობინება: შემდეგ ცხარე არტილერიის სროლისა ბულგარელებმა 23 ნოემბერს მოიტანეს იერიში ინგლისელებზე დოირანის ტბის დასავლეთით.

მცირედი ნაწილი მათი ჯარისა შემოიჭრა ჩვენს თხრილებში, მაგრამ მალე უკუგდებულ იქმნენ, ხელჩართული ბრძოლით. 24 ნოემბერს დილას მათ ხელმეორედ მოიტანეს იერიში დიდის ძალებით, რომლის დროსაც ჩვენი ჯარი იძულებული შეიქნა უკან დაეხია ახალ პოზიციებზ. ზარალი ჯერ არ არის გამორკვეული.

25 ნოემბერს ინგლისელთა ჯარმა მოიგერია მტრის იერიშები, საღამოსთვის მათ დაიხიეს უკან რათა შეესწორებინათ ბრძოლის ხაზი:

27 ნოემბერს 2 ჰაეროპლანი გაემართა დასაზვერად და ჯერაც არ დაბრუნებულა.

ჟურნალ-გაზეთებიდან

სერბეთი

ბულგარები თავს ესხმიან ფრანგებს

ფრანგული გაზეთის „Journal“-ის ცნობით, კრივოლაკში ბულგარები ემზადებიან ფრანგებზე [illegible] სანგარ-თხრილები ადგილ-ადგილ მარტო 150 მეტრით არის დაშორებული ფრანგებისაზე.

ავსტრო-უნგრეთის ბაირაღები.

ბულგარების ჯარების მიერ დაჭერილ მონასტირში ყველა საზოგადო და სახელმწიფო შენობაზე აფრიალებულია არა ბულგარეთის, არამედ ავსტრო-უნგრეთის დროშა, რაიცა მოწმობს, რომ ბულგარეთსა და ავსტრო-უნგრეთს შორის წინასწარი შეთანხმება ყოფილა დადებული, რომ მონასტირი ბულგარეთის ახალ საზღვრებში აღარ შევიდოდა.

შიმშილი.

ბელგრადიდან ჩამოსული ამერიკელი ექიმი რუანი, ბერნის გაზეთების სიტყვით, ასწერს საშინელ სცენებს, თუ როგორ იხოცება სერბეთის ხალხი შიმშილით. ექიმის სიტყვით, თუ სერბეთს დაუყონებლივ არ მიეშველენ და საკვები არ მიაწოდეს, მთელი ხალხი შიმშილით ამოსწყდებაო. ექიმი რუანი შუამდგომლობს ამერიკის შეერთებულ შტატებისა და შეთანხმების სახელმწიფოთა წინაშე დაუყონებლივ მოაწყოს სერბეთის დახმარების საქმე.

ქალთა „სიკვდილის პოლკი“.

სერბ ქალებს, რომელთაც ამ ომში ქმრები და შვილები დაჰკარგვიათ, შეუდგენიათ მთელი პოლკი ეგრედ წოდებული „სიკვდილის პოლკი“. ამ პოლკში დღეს დღეობით 385 ჩაწერილა. გლოვისა და ტირილის ნაცვლად მათ გადაუწყვეტიათ შეურიგებელი ბრძოლა მტერთან.

ბულგარეთი

ავსტრო-გერმანეთის ჯარები

ამ ბოლო დროს ბულგარეთის ტერიტორიაზედ დიდ-ძალი ჯარი გადაყავ-გადმოყავს ავსტრო-გერმანეთს. ბულგარეთის რკინის გზები სულ ერთიანად ჯარებს აქვს დათმობილი. მშვიდობიანი მცხოვრებნი ვერ მოგზაურობენ. მდ. დუნაის და შავი ზღვის ფორტები ავსტრია-გერმანეთის ჯარებით არის ავსებული.

რუმინეთი.

გერმანელი აგენტები.

გერმანელმა აგენტებმა ამ ბოლო ხანებში გააძლიერეს თავიანთი სააგიტაციო მოქმედება რუმინეთში. უკვე 22 მილიონი ფრანკი დახარჯეს რომ ზედგავლენა მოეხდინათ რუმინეთის საზოგადოებრივ აზრზე. რუმინეთში გერმანელ აგენტების წყალობით ათასი სხვა და სხვა ბროშურა ვრცელდება, სადაც აღწერილია გერმანეთის ჯარების ძლევამოსილობა და მათი ქებათა-ქება.

ალბანეთი.

მთაშაველების წინაალმდეგ.

ალბანეთი აშკარად მტრობს სერბებსა და მთაშაველებს. მთაშაველები იძულებულნი იყვნენ დაეტოვებინათ ქალაქი დიაკოვო, რომელიც ალბანელებმა დაიჭირეს. შეთანხმების სახელმწიფონი შიშობენ სერბეთის იმ ჯარის ბედზე, რომელმაც ალბანეთისკენ დაიხია.

საბერძნეთი.

შეთანხმება გერმანეთთან.

ფრანგული გაზეთი „Matin“-ი ირწმუნება, საბერძნეთსა და გერმანეთს შორის შეთანხმება მოხდა, იმის შესახებ თუ რა პოზიცია უნდა დაიჭიროს საბერძნეთმა მის ტერიტორიაზედ მდგომ ინგლის-საფრანგეთის ჯარისადმი. ამ მოსაზრების დასამტკიცებლად ფრანგულ გაზეთს მოჰყავს ფაქტი საბერძნეთის ყოფილი საზღვაო მინისტრის სტრატოსის მგზავრებისა ბერლინს, სესხის ასაღებად.

მინისტრთა შორის.

მოკავშირეთ მიერ ხელახლად შემოღებულმა ბერძენთა ვაჭრობის შევიწროებამ ბერძენ მსხვილ კომერსანტთა შორის დიდი აღელვება გამოიწვია.

საბერძნეთის კაბინეთში ერთგვარი უთანხმოება ჩამოვარდა. მინისტერთა ერთი ნაწილი პრემიერი სკულუდისის მეთაურობით მოითხოვს შეთანხმების სახელუწიფოთა დაკმაყოფილებას. დანარჩენები, გუნარისის მეთაურობით ოთხთა შეთანხმების სამტრო პოზიციას იცავენ.

საბერძნეთის პოზიცია და ფრანგული პრესა.

რაც დღე გადის, საბერძნეთის ორჭოფული და შემქცევი პოლიტიკა თან და თან ერკვევა. საფრანგეთის პრესა ამ გარემოებას დიდ ყურადღებას აქცევს და მოითხოვს ენერგიულ ზომების განახლებას საბერძნეთის წინააღმდეგ.

„Echo de Paris“ სწერს: „ვენიზელოსის წასვლის შემდეგ საბერძნეთი გერმანეთთან ხმა-შეწყობილად მუშაობს. თუ ბერლინს არ შეეკითხა და მისგან თანხმობა არ მიიღო, ისე საბერძნეთის მთავრობა არავითარ ნაბიჯს არ გადასდგამს, არც ეწინააღმდეგება და არც რამეში დაგვყაბულდებაო“.

მეორე ფრანგული გაზეთი „Matin“-ი სწერს: შეიძლება ეჭვი არ შეგვქონდეს საბერძნეთის მეფის სიტყვებში, რომ საბერძნეთი ნეიტრალობას არ დაარღვევს, მაგრამ ამავე დროს ეჭვი არც იმაში შევვდის, რომ საბერძნეთს მოლაპარაკება ჰქონდა გამართული გერმანეთთან და რომ ეს უკანასკნელი საბერძნეთის პრემიერის სკულუდისის საშუალებით ცდილობს, საფრანგეთ-ინგლისს სალონიკის რაიონიდან ჯარები გააყვანინოს. საჭიროა ენერგიული ზომები იქმნას მიღებული საბერძნეთის მთავრობის ასეთი საქციელის წინააღმდეგო.

გერმანეთის მიზანი.

სავაჭრო გზა ბალკანეთით აღმოსავლეთისაკენ ჩვენ თავისუფლად უნდა დავიტოვოთ,—სწერს „ფრანკფურტერ ფოლკშტიმე“,—ვინ მოგვცემს პირობას, ვიდრე ომი დამთავრდებოდეს, ეს გზა მართლა თავისუფალი დარჩება? გარდა ამისა ჩვენ ყველას გვინდა რუსეთის დასუსტება. რუსეთი საშიშია გერმანეთისათვის თვისი ბალკანეთზე გავლენით. ჯერ-ჯერობით ჩვენ არ შეგვიძლია ვთქვათ, თუ რა გზით გვინდა რუსეთის დასუსტება.

ბელგეთი.

ბელგეთის პროვინციების თათბირზე დაადგინეს ამცნონ გერმანეთის სამხედრო მთავრობას, რომ ბელგეთის მცხოვრებნი ვერ შესძლებენ ყოველთვიურად იხადონ ორმოც მილიონიანი კონტრიბუცია.

გერმანეთის მთავრობა ამ თხოვნის კმაყოფილი არ არის და დაემუქრა ბელგეთის მკვიდრთ კონტრიბუციის ძალით გადახდევინებას.

გერმანეთი.

გათიშვა სოციალისტურ ფრაქციაში.

უთანხმოება სოციალისტურ ფრაქციაში მატულობს. ფრაქციის მემარჯვენეთა უმრავლესობამ გადასწყვიტა კამათში ფრაქციის უმცირესობის წარმომადგენელნი არ გარიოს. უმცირესობა ყოველ ღონეს ხმარობს, რათა რეიხსტაგის ტრიბუნიდან მთელ ქვეყანას ეუწყოს სურვილი ზავის შესახებ მოლაპარაკების გამართვისა, რომელიმე ნეიტრალ ქვეყნის მეთაურობით იმ შემთხვევაში, უკეთუ მემარცხენენი საანექსიო განზრახვაზე ხელს აიღებენ. ფრაქციის უმრავლესობა მთელის თვისი ძალ-ღონით ამ წინადადების წინააღმდეგია. მისი აზრით ამ გვარი გამოსვლა საშიშია ფრაქციის პარლამენტარულ წარმომადგენლობისათვის და ცუდ, დამღუპველ გავლენას მიიღებს საერთო მდგომარეობაზე. სოციალისტების მემარჯვენე ორგანოები ირწმუნებიან, ფრაქციის წარმომადგენლებთან მოლაპარაკების დროს კანცლერმა დაუფარავად გამოსთქვა თავისი აზრი, რომ იგი ომის გაგრძელების მომხრე არ არის, ოღონდ მთავრობამ უნდა დაიცადოს ვიდრე ომის ხასიათი საბოლოოდ გამოირკვეოდეს.

გერმანეთ-ბულგარეთის ჯარები.

რუშჩუკში თავი მოუყრია გერმანეთისა და ბულგარეთის დიდძალ ჯარებს. ამ ნაბიჯის მიზანია რუმინეთი ნეიტრალობის პრინციპს ბოლომდე შერჩეს და თანაც გააბათილოს რუმინეთის საზღვრებზე მდგარი რუსის ჯარის მორალური გავლენა რუმინელებზე.

უკანასკნელი ფოსტა

გერმანეთი და იტალეთი.

ათინიდან ცნობაა: იტალეთმა ერთ ნეიტრალ სახელმწიფოს საშუალებით გერმანეთს შეუთვალა: უკეთუ ავსტრო-გერმანელები და ბულგარელები სერბიელებს ალბანეთის საზღვრებშიაც არ მოასვენებენ, იტალეთი იძულებული გახდება გერმანეთს ომი გამოუცხადოსო.

იტალიელებს ალბანეთში გაჩქარებით გადაჰყავთ ჯარი.

ჩინეთის ამბოხება.

ტოკიოდან ცნობა მოვიდა: შანჰაიში ამბოხება ჩააქრეს, 300 მეამბოხე დახვრიტეს.

შავრაზმელთა ყრილობა.

ნიჟნი-ნოვგოროდში (მაკარიაში) შავრაზმელთა ყრილობა დაიწყო. ილაპარაკეს პასხალოვმა და დუბროვინმა. დუბროვინმა დამსწრეთ მოუწოდა: „გავიდეთ ქუჩაში და მემარცხენეებს გავუმკლავდეთო“.

„რუსკი ინვალიდის“ აზრი.

„რუს. ინვალ“-ის სიტყვით, ბალკანეთში გერმანელები ისეთი გარემოების შექმნას სცდილობენ, რომ ბალკანეთი მთლად მოსწყვიტონ დანარჩენ ქვეყნებს. ამისათვის ჯარებს სხვა და სხვა ასპარეზზე ანაწილებს და ახალ სამოქმედო გეგმას ადგენს. უეჭველია გერმანელები რუსეთის ასპარეზზე გააცხოველებენ შემოტევას, თუმცა ხმებს ავრცელებენ, ვითომც სტამბოლისკენა და ეგვიპტისაკენ აპირებენ გალაშქრებას.

ბრძოლის ველზე

გუშინდელი ოფიციალი დეპეშის უწყებით არც რუსეთ-გერმანეთის ასპარეზზე და არც ოსმალეთის ასპარეზზე არავითარი ცვლილება არ მომხდარა.

სპარსეთში გერმანელთა და ოსმალთა მოქმედებამ საშიში ხასიათი მიიღო. ხალხის შეიარაღება შეუწყვეტლივ სწარმოებს. იარაღი, ყუმბარები და ტყვია-წამალი მუდამ დღე შემოაქვთ. სპარსეთის მეჯლისის დემოკრატიული ნაწილი და სპარსეთის ერთად-ერთი ჯარი ჟანდარმერია რუსეთ-ინგლისს აშკარად მტრობს და სამხედრო მოქმედების დასაწყებად ემზადება. შაჰის ცარიელი სიტყვები და რწმუნება, რომ იგი რუსეთ-ინგლისის ერთგულებას ადგია, საქმეს ვერ შველის და ვერ აჩერებს იმ მღელვარების ტალღას, რომელიც სპარსეთიდან ავღანისტანში გადადის. ამავე დროს მესოპოტამიაში ინგლისის ჯარების სასტიკმა დამარცხებამ ფრთები შეასხა რუსეთ-ინგლისის წინააღმდეგ გამოსულ სპარსეთს. ცოტა ხანი დ შეიძლება მთელი სპარსეთი ერთი კაცივით ფეხზე წამოიჭრას და ოსმალებ-გერმანელებთან ერთად რუსეთის წინააღმდეგ იარაღი აისხას. ამიტომაც რუსეთი დასწრებაზე ჰფიქრობს და ბრძანება გასცა სპარსეთში მყოფ ჯარს იერიში მიეტანა შეიარაღებულ ბრბოზე, მოპირდაპირეებს შეტაკება მოსვლიათ თეირანისა და ქამადანის შუა გზაზე. რუსის ჯარს გაუფანტავს სპარსთა აჯანყებული რაზმები.

მეგრი.

თბილისი, 29 გიორგობისთვე.

ალორძინების ლიგა. მოწიწებით ალვივსენით იმ წმიდა ადგილებისადმი, რომელიც მოფენილია ჩვენი წარსული დიდების ნაშთებით და რომელიც სამკვიდრებელია მაჰმადიან ქართველებისა. ყველამ ვიგრძენით, თუ ვინ არის მაჰმადიანი ქართველი, და თუ რა ნაირი უნდა იყოს განწყობილება და ურთიერთობა ორი ქართველისა, მაჰმადიან ისა და ქრისტიანი ქართველისა. ყველას ერთი ზრახვა დ ერთი აზრი გვიტრიალებს.

მთელი საქართველო, საბედნიეროდ ჩვენდა, ამ საკითხის შესახებ ერთ აზრს ადგია. ამ ძვირფასს აზრს, ამ ერთსულოვნებას, ამ ერთ-გრძნობას უნდა ხორცი შეესხას. შეგნების პროცესი დამთავრდა. დადგა პრაქტიკული საქმიანობისა და მომქმედი ნების ყოფის გამოცხადების ხანა. ყველაფერი საქმით დაფასდება. ფუჭია ყოველი იდეა, თუ მისი სიცოცხლე არ გასცილდება სიტყვიერ და წერილობით პროპაგანდას. სამაჰმადიანო საქართველოს პრობლემის გადასაწყვეტად გვმართებს პრაქტიკული ნაბიჯების გადადგმა. შესამუშავებელია მთელი გეგმა მოქმედებისა, მთელი პროგრამა პრაქტიკულ ღონისძიებათა, რომელიც შეგვაძლებინებდეს საქართველოს სამაჰმადიანო ნაწილის უუსაჭიროეს და ნაირ-ნაირ მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას და დააჩქარებდეს ურთ-ერთის სულიერ-ეროვნულ შეტკბობისა და შედუღების პროცესს. ჩვენი შეგნებული საზოგადოების პირველი და მორიგი აქტი სამაჰმადიანო საქართველოს უნდა მიეძღვნას. ამ რთული საქმის განაღდება და განხორციელება შეუძლებელია გარეშე სპეციალი საზოგადოებისა თუ ლიგისა, რომელიც თვის ერთ-ერთად მიზნად დაისახავდეს სამაჰმადიანო საქართველოს სულიერ და ეკონომიურ აღორძინებას.

მაშ დავაარსოთ და შევქმნათ ლიგა სამაჰმადიანო საქართველოს სულიერ-ეკონომიურ აღორძინებისა და შევუდგეთ მხნე და ჯანღაუტეხელ მუშაობას, დიდის ეროვნულის მიზნის სახელით.

ახალი ამბავი

წლიური კრება. წ.-კ. გ. საზოგადოებისა დღეს, 29 გიორგობისთვეს, დილი 11 საათიდან, ხარფუხის კლუბის დარბაზში გაგრძელდება.

ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების მთავარ გამგეობას წინადადება მისცა გადმოხვეწილთა საქმეების მომწყობმა მთავარმა რწმუნებულმა, დაჩქარებით შეიმუშაოს ხარჯთაღრიცხვა შესახებ იმისა, თუ რამდენი ფული იქნება საჭირო აჭარელთათვის თბილ ტანისამოსების შესაძენად. საზოგადოების გამგეობას დღეს საღამოს კრება ექნება ხარჯთაღრიცხვის შესამუშავებლად და ამ საქმისათვის ორგანიზაციის შედგენის შესახებ მოსალაპარაკებლად. კრებაზე მიწვეული არიან ქართველი მანდილოსნებიც. [illegible] დარბაზში მოხდება.

სასამართლოში. 27 ამა თვეს თბილისის ოლქის სასამართლომ გაარჩია თბილისის ქალაქის თვითმართველობის საჩივარი ტრამვაის უსახელო საზოგადოებისადმი. 1900 წლის 14 მარტს ხელშეკრულობა დაიდო ქალაქსა და უსახელო საზოგადოების შორის, რომლის ძალითაც ქალაქისაგან უკანასკნელს გადაეცა საწარმოოდ ტრამვაი 31 წლის ვადით. ქალაქს უფლება ეძლეოდა ხელშეკრულობის დადებიდან 15 წლის შემდეგ საზოგადოებისაგან გამოესყიდნა მთელი წარმოება. ამ პირობის ძალით მიმდინარე წლის 14 მარტს ქალაქის გამგეობის წარმომადგენელნი მივიდნენ ტრამვაის კანტორაში და მოითხოვეს წარმოების ჩაბარება, მაგრამ ტრამვაის დირექციამ უარი განაცხადა. ამის გამო ქალაქის თვითმართველობა იძულებული გახდა სასამართლოსათვის მიემართნა. ქალაქის ინტერესს იცავდა სასამართლოში ცნობილი იურისტი ტესლენკო, ს. ჯაფარიძე და სხვ. სასამართლო თავის განაჩენს გამოაცხადებს 11 ქრისტეშობისთვეს.

ტივებით საქონლის გადმოზიდვა. ქართლის მეხილეთა ამხანაგობა ვაგონების მიღებას ხილის გადმოსაზიდად ვერ ეღირსა. ამის გამო ამხანაგობის გამგეობამ განიზრახა საქონლის წამოღება ტივებით. ცდამ უნაყოფოდ არ ჩაიარა; ამ დღეებში ამხანაგობამ 585 ფუთი ხილი ჩამოიტანა გორიდან თბილისს. შემდეგ ამხანაგობის გამგეობა ჰფიქრობს ბაიდების (სწორე ძირიანი ნავი) შეძენას ხილის გადმოსაზიდად მტკვრით.

ყოვლად უსამღვდელოესის ეპისკოპოსის ანტონის განკარგულებით და **დიდუბის ეკლესიის** კრებულის თხოვნით ამავე ეკლესიის **მნათედ** დროებით დაინიშნა სასინოდო კანტორის ხაზინადარი **დავით გიორგის ძე ნახუცრიშვილი.**

უფასო ლექცია. დღეს ხარფუხის საზოგადო კლუბის დარბაზში ბ. გრიგოლ ამაღლობელი წაიკითხავს ლექციას „ევროპის ომი და საქართველოს ახალი ეპოქა“.

ჰონქაძის დილა. 13 ქრისტეშობისთვეს სახალხო უნივერსიტეტთა საზოგადოება მართავს ჰონქაძის დილას.

წლიური კრება. დღეს, დილის 12 საათზე, შესდგება წლიური კრება ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების წევრთა.

გადამდები სენი. 28 ამა თვეს ქალაქის საავადმყოფოში იწვნენ: ქუნთრუშიანი 144, სახადიანი 24, საოფლიანი 32, ხუნაგიანი 24, ყვავილიანი 3 და მუცელათი ავადმყოფი 4 კაცი.

სურსათი. 27 გიორგობისთვეს რკინის გზით შემოვიდა თბილისში: ფქვილი 5 ვაგ., კომბოსტო 2 ვაგ., ხილი 1 ვაგ., შაქარი 1 ვაგ., ბატები 1 ვაგ., ბზე 1 ვაგ., შეშა 3 ვაგ., ნახშირი 3 ვაგ., ნავთი 6 ვაგ., ყველი 555 ფუთი.

შეცდომის გასწორება

გუშინდელ ახალ ამბავში შეცდომით **არის; „ათი და რვა თვიანი კურსი“ უნდა იყოს „ოთხი და სხვა“.**

განსაჯეთ დღეს მაინც!

ვსცხოვრობდით და დაკარგული გვქონდა პირველი აკვანი ჩვენი კაცადკაცობისა, პირველად აღგზნებული კერა ეროვნული კულტურისა, და შემოქმედების. დაკარგული გვქონდა, სულით და ხორცით საუკეთესო საქართველო, რაოდენობით—კარგი მესამედი მთელის ქვეყნისა. დაკარგული იყო აჭარა და სამცხე, ლივანი და შავშეთი, არტანუჯი და ფანასკეტი, ოლთისი და ტაო, ჯავახეთი და არტაანი, ერუშეთი და კოლა, კლარჯეთი და ხახული და ჩულურეთი და სხვა და სხვა... ვსცხოვრობდით და არ ვიცოდით, რომელი მათგანი რას ნიშნავდა, ან რით იყო ძვირფასი ქართველისთვის, რა ინტერესი შეიძლებოდა გვქონიყო ამ ადგილებში და ან იქ რა გვეკეთებინა? ეს სახელები მათის შინაარსით უცნობი იყო ქართველი საზოგადოებისათვის. არ [illegible] ძიება, არ [illegible] იდეალი, არ იყო არც ცოდნა და არც სიყვარული წარსულისა და მის ნაშთებისადმი. მივიწყებული იყო ხორცი-ხორცთაგანი და სისხლი-სისხლთაგანი. ვცხოვრობდით, და არ ვხედავდით, თუ როგორ გვეცლებოდა ხელიდან დარჩენილი მიწა-წყალიც; ვცხოვრობდით და არ ვგრძნობდით საფრთხეს რომ სხვა და სხვა ტომის ხალხი ისაკუთრებდა ჩვენს მიწა-წყალს; არ ვამჩნევდით თუ როგორ ვიწროვდებოდა თვით საქართველოს ტერიტორია, თუ როგორ იკუმშებოდა მისი ორგანიზმი. ეროვნული საკითხი ან სრულიად აღმოშლილიყო ქართველის გონებისაგან, ან კიდევ უბრალო თეორიულ დეკლარაციას არ გასცილებიყო. უკანასკნელი ოცი და ოცდა ხუთი წელიწადი, როდესაც ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებას თითქოს მეტი სიცოცხლე და სიფხიზლე დაეტყო, ვისთვის ეროვნული **სახის და** ვისთვის ეროვნულ საქმის სრული მივიწყების ხანა იყო. სხვა ღმერთებს ვსცემდით თაყვანს; ვქადაგებდით მთელი ქვეყნის პროლეტარების შეერთებას, და აზრად არ მოგვსვლია გვეთქვა კლარჯეთელი ქართველი მცხეთელს შეერთებიყო, ან ბათომის ოლქის ქართველობა ქუთაისის გუბერნიისას. ერთმანეთისთვის დაკარგული, ერთიც და მეორეც მესამე უცხო ძალის საძარცვავად იყო დარჩენილი.

განსაჯეთ დღეს მაინც თუ ეს ბუნებრივი იყო!..

ინტერნაციონალისა დ სოციალიზმის გულისათვის არა ერთი ათასი საუკეთესო ვაჟკაცი ციმბირის ტუნდრებსა და ყინვებში ჩაგვიკლავს, ხოლო თვით ეროვნული სხეულის შემოსაკრებად, სამაჰმადიანო და საქრისტიანო საქართველოს შესაერთებლად, ღმერთო გამაკეთეო, ერთი ქართველი შავშეთშიაც არ გაგვიგზავნია.

განსაჯეთ დღეს მაინც თუ ეს ბუნებრივი იყო!..

ვიცოდით, რა საერთო საქმე უნდა გვეკეთებინა ამერიკის გაფიცულ მუშასთან ერთად (გორის მაზრიდან ნეტარხსენებულ ცხრაას ოთხსა და ხუთში ფულიც კი გაიგზავნა შორეული გაფიცულის მისაშველებლად) და არ ვიცოდით ან რა გვეთქვა, ან რა საქმე [illegible] ჩვენს [illegible] და დაკარგულ ძმასთან ერთად!

განსაჯეთ დღეს მაინც თუ ეს ბუნებრივი იყო!

მოზარდ ყრმებს გულში უნერგავდით განყენებულ პრინციპებს და აღარ ვძრავდით მათში უკეთილშობილეს სიყვარულს ეროვნულ იდეალისა და ცოცხალ ეროვნულ საქმისადმი! პირიქით ვხშავდით, მის მკერდში ვწყვეტდით ეროვნულ ხმას!

დღევანდელმა გამოღვიძებულმა სინიდისმა გვამხილოს, თუ ეს ბუნებრივი და გონიერი საქციელი იყო!

ეროვნული სამლოცველო დანგრეული გვქონდა, ეროვნული ტაძარი ძაგებაში იყო. ვცხოვრობდით და არ გვახსოვდა ჩვენი თავი, ვცხოვრობდით დ არ გვქონდა სიყვარული ჩვენი ქვეყნის წარსულისა, აწმყოსი და მომავლისა; არა ვზრუნავდით, დაკარგულები რომ შევერთებულიყავით, შუაზე გაჭრილი ნაწილები ერის სხეულისა რომ ერთმანერთს შევზრდოდით. ეს საშინელი

ვახტანგ მეფე და პეტრე დიდი

III

ვახტანგ მეფის რუსეთში გადასახლება

მწარე ტრაგედიით დამთავრდა ვახტანგ მეფის გალაშქრება, ის იმედები, ის ბრწყინვალე სულის კვეთებანი, რომელთაც ასე ხარბად ამყარებდა ამ გალაშქრებაზედ, უმოწყალოდ დაიმსხვრა, დაიმსხვრა საუკუნოდ ისე ჩქარა და ნაადრევად, როგორც ჩქარა შენდება იგი. დაიმსხვრა იგი, როცა სხვა ქარტეხილმა წამოუქროლა და ხელშიდა შერჩა გაცამტვერებული სამშობლო, რომელიც ეხლა ოსმალთა ულლის ქვეშ გმინავდა და სულს ითქვამდა. თითონ, კიდევ იმ სამშობლოს, რომლის დიდებაზედაც იგი ოცნებობდა მოშორებული და მონატრული. რათ მოხდა ასე? რათ დამთავრდა ასეთის სამწუხარო ტრაგედიით ვახტანგის მამულიშვილური თავ-გამოდება სამეფოს ასამაღლებლად?

საქართველოში ჯერ კიდევ საშუალო საუკუნისებური აზრები და იდეები არსებობდა. საქართველოში ჯერ მიმხვდარიყვნენ, რომ ჯვაროსანთა ომებმა დიდი ხანია ჩაილულის წყალი დალიეს, ვერ შეიგნეს, რომ ის დრო, როცა ერთი სახელმწიფო მეორეს მარტოოდენ სარწმუნოების გულისათვის ემტერებოდა და ებრძოდა, გაჰქრა და მისი დაბრუნება შეუძლებელი იყო. საზოგადო მსოფლმხედველობა საქართველოში არ შეიცვალა, იგი ერთს წერტილზედ გაიყინა და გაშეშდა. ქართველთ ეგონათ, რომ პეტრე დიდი და რუსეთი ერთმორწმუნეობისა გამო, ქართველებისათვის მტერს თავს შეაკლავს და ყოველივე ძალ-ღონეს იხმარს, რათა ურწმუნოთა ბრჭყალებიდან განათავისუფლოს ქრისტიანი ეროვნებანი. პეტრე დიდისათვის კი ქართველები იმდენად იყვნენ საჭირონი, რამდენადაც ისინი დამხმარენი და ხელის შემწყობნი გამოდგებოდნენ მისთვის კავკასიის პოლიტიკაში.

ვახტანგმა ალღო ვერ აიღო, ვერ შეიგნო თანამედროვე გარემოება, ანუ უკეთ რომ ვსთქვათ, ვერ ამოცილებულიყო თანამედროვე გარემოებათა ზედა, აკლდა ფართო მსოფლმხედველობა, რასაც ისე მოკლებულნი იყვნენ მისი თანამედროვენი. ყველა ისინი მაგრად ჩაბღაუჭებოდნენ სარწმუნოებას და რაც გინდა უკეთესი პირობები წარედგინათ მათთვის არა ერთმორწმუნეებს, ისინი არა თანხმდებოდნენ, არ ენდობოდნენ. ამისი მაგალითი არა ერთი და ორია საქართველოს თვითარსებობის ისტორიის უკანასკნელს საუკუნოებში. და აი სწორედ ამაშია მარცხი საზოგადოდ ქართველებისა და კერძოთ ვახტანგისა.

ვახტანგმა პირველმა ყველაზედ სასტიკად იწვნია შედეგი ამ საშუალო საუკუნისებური მსოფლმხედველობისა. დამარცხდა ვახტანგი. დამარცხდა იმიტომ, რომ დიდიხანია უარჰყო ქვეყნიერებამ ამგვარი პოლიტიკა და ვინც ცხოვრების ცვალებადობას და ბრუნვას არ გაჰყვება და არ გაედევნება ულმობელად იჭყლიტება და ისრისება. ასრე მოუვიდა ვახტანგსაც.

მას შემდეგ რაც 1724 წლის ტრაქტატის ძალით ვახტანგის სამფლობელო ოსმალეთის საბრძანებლად იქნა აღიარებული, იმერეთის კარად შეხიზნულის ბედშავის მეფის მდგომარეობა აუტანელი გახდა და იძულებული იყო გასცლოდა სამშობლოს და სხვაგან გარდახვეწილიყო. ვახტანგმა თავისი სურვილი ასტრახანის გუბერნატორს ვოლინსკის შეატყობინა და სთხოვა ეშუამდგომლა მის რუსეთში მიღებაზედ ოჯახობით. ვოლინსკიმ მაშინვე აღუთქვა იმპერატორის სახელით და დაჰპირდა ყოველივე დახმარებას რუსეთში გადასასახლებლად.

ბევრ არაფრად ეჭაშნიკა პეტრე დიდს ვახტანგის სტუმრიანობა. იგი საქართველოს გარედ გამოსადეგი და სასარგებლო აღარ იქნებოდა რუსეთისათვის, რადგანაც საქართველოს ბედი ჯერ-ჯერობით უკვე დასრულებული იყო და ვახტანგი მხოლოდ ტვირთ ბარგად გახდებოდა. მაგრამ რადგანაც ვოლინსკიმ იმპერატორის სახელით უკვე პირობა მისცა, უხერხული იყო უარის თქმა, მით უმეტეს, რომ გარდა ვოლინსკისა, რუსეთში მყოფი ვახტანგის და, დედოფალი ეკატერინე ამასვე დაჟინებით ემუდარებოდა პეტრე დიდს. ვახტანგი უნდა მიეღოთ, მაგრამ ისე კი, რომ იგი სასარგებლო და გამოსადეგი ყოფილიყო რუსეთისათვის. ამიტომ ნებას რთავენ რა ვახტანგს რუსეთში გადასახლებისას, თავისავე დის ეკატერინის პირით ატყობინებენ, რომ ვახტანგს ყოველივე ძალღონე ეხმარნა და რუსეთში წამოეყვანა არა ნაკლებ ორი-სამი ათასის ჯარის კაცისა, რომელთაც რუსეთის ხაზინა შეინახავდა და რომელნიც მეტად საჭირონი და გამოსადეგნი იქნებოდნენ კავკასიაში მოქმედების დროს, როგორც ადგილობრივ პირობათა და გარემოებათა მცოდნენი.[1])

1724 წ. მარიამბისთვეში ვახტანგმა გადალახა კავკასიის მთები, რაჭიდან, ყაბარდოში გავიდა, აქ თავისს სიმამრთან [2]) ცოტა ხანს დარჩა და შემდეგ რუსეთის გზას გაუდგა. დიდძალი ხალხი გაჰყვა ვახტანგს რუსეთში, რიცხვით 1186 სული, რომელთა შორისაც ერივნენ ყველა წოდებისა და მდგომარეობის პირნი: არქიელი 5, არქიმანდრიტი 5, იღუმენი 6, მთავარი 3, მღვდელი 8, დიაკონი 13, ბერი 2, თავადიშვილნი და აზნაურნი რიცხვით 43, მათში იყვნენ დიმიტრი ორბელიანი, ქვისლი მეფის ვახტანგისა, ნოდარ ბარათაშვილი, გერასიმე და შიო ჯავახიშვილები, დიმიტრი შალიკაშვილი, მამუკა დავითაშვილი, მელქო ბარათაშვილი, ვახტანგ თურქისტანიშვილი, თავადიშვილნი ხერხეულიძენი, სოლოღაშვილები, ამილახვარნი, აზნაურნი: გაბრიელ და ივანე მაჭავარიანები, მიხეილ და მათე ჩხეიძენი, დავით თუხარელი, ბარის ეგორაშვილი[3]).

ამოდენა უშველებელი არმია გადმოსახლებულ ქართველთა რუსეთს ჯერ არ ენახა, აქნობამდის კანტი-კუნტად თუ ვინმე წავიდა რუსეთში ისიც საეროფო სახლობიდან, თორემ ამოდენა რიცხვი სამშობლოდამ გადახვეწილთა არავის უნახავს. ხუმრობა საქმე ხომ არ იყო, 1186 ადამიანის გადასახლება, რომელთა ერთი მეხუთედი მაინც წარჩინებულ პირთაგან შესდგებოდა.

ჩვენ არ შევუდგებით დაწვრილებით აღწერს იმ ცერემონიებისა და პატივის ცემისა, რომლითაც მიღებული იყო ვახტანგი თავისის ამალით რუსეთის მხედრობისა და მთავრობისაგან ყაბარდოში და სულაქში, რადგანაც ეს ჩვენის წერილის მიზანსა და დანიშნულობას დაგვაშორებს. ვიტყვით მხოლოდ, რომ მეფის შესახვედრად გამოგზავნილი იყო ყაბარდოში მთელის კომანდით პოლკოვნიკი ლიცკინი, რომელმაც სულაქამდის (წმინდა ჯვრამდის) მიაცილა ვახტანგი ჯეროვანის პატივით. ვისაც კიდევ ეინტერესება დაწვრილებით გაგება იმ ზეიმისა და მხიარულებისა, რომელიც ვახტანგის პატივსაცემად იყო გამართული მივუთითებთ სეხნია ჩხეიძის ამ ვახტანგის თანამედროვისა და თანამგზავრისაგან დაწერილს ქართლის ცხოვრებაზედ.

1725 წელს ვახტანგი უკვე პეტროგრადში იყო და რადგანაც პეტრე დიდი უკვე დიდი ხნის მიცვალებული იყო, ამიტომ ვახტანგი ახალს იმპერატრიცას ეკატერინა პირველს წარუდგა. აი როგორ აგვიწერს ამას სეხნია ჩხეიძე: „დაჰპატიჟა მეფე ვახტანგ დედოფალ[illegible] სახლსა, იყო გარიგება დიდ[illegible] და დარბაისელთა მორთვა მძიმითა მოკაზმულობითა და იჯდა ხელმწიფე[illegible] სრდალსა ზედა: იყო სანდალი მურასა უცხოსა მართულობითა, მიიწვიეს მეფე და მიბძანდა პირსა ტახტისასა: მოახსენა ხელმწიფესა სამძიმარი უცხოსა რიტორისა ენითა, რა ქება და მიმტკივნება მდუღრისა ცრემლითა, დაყოვნდა ცოტასა ხანსა და ხელმწიფობისა და ტახტისა მილოცვა ჰკადრა: მოეწონათ სიბრძნე და სიტყვა მჭევრობა. უბრძანა ხელმწიფემ მადლი და წყალობისა სიტყვები“.[4])

ცოტა ხნის შემდეგ გამართული იყო კრება საქართველოს საქმეებისა გამო რომელზედაც რუსეთის წარჩინებულებთან და მინისტრებთან ერთად მონაწილეობას იღებს ვახტანგი და თავისს მოსაზრებას გამოსთქვამს. ვახტანგის შეხედულობით საჭირო იყო უპირველეს ყოვლისა საჯაროთ გამოეცხადებინათ პორტასთვის, რომ ვახტანგის

---

[1]) იხ. Пеперискa.

[2]) ვახტანგს ცოლად ყაბარდის მთავრის ქალი რუსუდანი ჰყავდა.

[3]) იხ. Бутковъ, Матеріалы для новой ист. Кавказа.

[4]) სეხნია ჩხეიძე, ქართლის ცხოვ. ტ. II გვ. 333.

სინამდვილე ეროვნული უიდეალობისა და უფრო ეროვნულ უსაქმურობის გუშინდელი ამბავია.

განსაჯეთ, დღეს მაინც, თუ ეს ბუნებრივი იყო!

და თქვენმა გულის-პასუხმა წარმართოს ხვალინდელი სიტყვანი და საქმენი თქვენნი!..

ძველი ქართველი.

დიმიტრი ყიფიანის წერილებიდან *)

წერილი დ. ი. ყიფიანისა, მიწერილი პავლე ექსარხოსისადმი, როდესაც მან სემინარიის რექტორის ჩუდეცკის მოკვლის გამო ეკლესიაში ანდერძის აგების დროს, საქართველო დასწყევლა:

თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესობავ!

მოიღეთ ჩემზე მწყემსთ-მთავრული წყალობა, თქვენი და შემინდეთ, დაუჯერებელი ხმის აყოლით თუ ვცოდავდე; მაგრამ ეს ხმა გაწერთ თქვენ ქვეყნის შეჩვენებას, რომლის მწყემსად ხართ მოწოდებული და რომელიც ამიტომ თქვენგან მხოლოდ სიყვარულსა და მოწყალებას თუ მოელოდა, როგორც ქრისტეს პირველ-მსახურისა და წარმომადგენლისაგან. იგივე ხმა არ კმაყოფილდება თქვენი მაღალი ხარისხის ესეთი შეურაცხყოფით ღ გაწერით კიდე სამწყსოს წინ ბოდიშის მოხდის განზრახვას, თქვენ მიერ წარმოთქმულ უაღრესად ცოდვილ სიტყვათა გამო.

თუ ყველა ეს მართალია, მეუფეო, ხსნა თქვენის წოდების ღირსებისა მხოლოდ შემარცხვენელის შერცხვენილი ქვეყნიდან დაუყოვნებელი მოშორებით-ღა შეიძლება.

ამას მოგახსენებთ წმინდა გულით და წრფელის ზრახვით ახალი უზომო შეცოდების თავიდან ასაცილებლად ერთ-ერთი თქვენი სამწყსოთაგანი.

და თუ ყველა ეს მართალი არ არის, იყოს ჩემზე მწყემს-მთავრული კურთხევა თქვენი მოსატევებლად.

8 ივნისი 1886 წ.

რა გვაკლია?

...არაფერი. თითქმის ყველაფერი გვაქვს.

თამამად შეგვიძლიან განვაცხადოთ, რომ კაცობრიობის კულტურის წინსვლას ფეხაკრეფით მივსდევთ და ყველაფერში მას ბანს ვაძლევთ.

საზოგადოების აზროვნება უკვე დაყოფილია პოლიტიკურ პარტიებად.

კულტურული მუშაობა ხომ, უკვე კარგა ხანია განაწილებულია სხვა და სხვა დაწესებულებათა შორის.

ერთი შეხედვით სწორედ რომ ბედნიერა ჩვენი ერი. ყველაფერი თავის ალაგზეა, დალაგებული. ყველას მათგანს აქვს გარკვეული მიზანი და მის განსახორციელებლად იკრეფს თანამოაზრეებს.

მაგრამ, როცა ჩვენ კულტურულ დაწესებულებებს ახლო გაეცნობით, გულდასმით გადაიკითხავთ ოქმებს უთუოდ, გული გეტკინებათ და შეგრცხვებათ კიდეც.

ამოდენა ხმაურობაა და ნაყოფი კი არაფერი.

აიღეთ ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება. აბა რა მოგვცა ამ 35 წლის განმავლობაში? რამოდენიმე სკოლა და 3 ათასი წევრი.

ნამდვილათ კი დღეს ეს საზოგადოება მთელ ქართველთათვის ერთ უმაღლეს კულტურულ დაწესნბულებად უნდა გადაქცეულიყო. სწორედ აქ უნდა მოეყარა თავი ყოველ კულტუროსან მუშაკს, სწორედ ეს საზოგადოება ქართველთა ერის კულტურულ სეიმად უნდა გამხდარიყო.

რად არ მოხდა ეს ასე?

მიტომ რომ არ ვიცით შრომა. ჩვენ ქართველები გრძნობის ხალხი ვართ. უცბად ავღელდებით დავიწყებთ განგაშს, დავხარჯავთ აუარებელ სიტყვებს და მერე ისევე ჩავქრებით და თავს დავიწყებას მივცემთ.

ხშირად მთავარი საკითხი ამა თუ იმ საზოგადოებაში გადაუჭრელი რჩება.

წ. კ. საზოგადოებას ფართე მიზანი აქვს. ქართველი მასის განათლება და ისეთი აუცილებელი და უბრალო რამ აკლია, როგორც მაგ. საკუთარი ბინა. დღევანდლამდის ამ საზოგადოებას წიგნის მაღაზიის საქმეც ვერ მოუგვარებია.

ჩვენთვის საჭიროა აგრეთვე თეატრი, ამავე დროს კი დრამატიული საზოგადოება და მრავალი სხვა კერძო მოღვაწე ოცნების ტალღებში დასცურავს, ფანტასტიურ გეგმებს ადგენს და ჰფიქრობს აავოს ისეთი შენობა, რომლის ხარჯს ერთი მილიონიც ვერ დაჰფარავს...

რა გვაკლია?

მედგარი და მუყაითი შრომის უნარი.

ჯუანშერ.

*) 1886 წელს როდესაც თბილ. სასულიერო სემინარიის რექტორი დეკანოზი პავლე ჩუდეცკი, სემინარიის მოწაფემ ლაღიძემ მოჰკლა, მაშინდელმა საქართველოს ექსარხოსმა პავლემ სიონში სიტყვა წარმოსთქვა და დასწყევლა ის ქვეყანა და ხალხი, რომელმაც წარმოშვა ასეთი ბოროტმოქმედი. დიმიტრი ყიფიანი იმ დროს ქუთაისის გუბ. თავად-აზნაურთა მარშლად ბრძანდებოდა. ეს წერილი მან გაუგზავნა ექსარხოს პავლეს საქართველოს დაწყევლის გამო. **რედ.**

„ახალი პოზიცია“ დაშნაკცაკანებისა

„თაგვმა თხარა თხარა, კატა გამოთხარაო“.

ჩვენმა სოციალისტ-ფედერალისტებმა თავიანთ „რეალ მოსახლეობის“ პრინციპის დაჟინებულ ქადაგით ქართველ ხალხს ერთი კატა ამოუთხარეს.

„ახალი პოზიცია“, სომხის დაშნაკცაკანებისა ქართულ ეროვნულ ტერიტორიალურ საკითხის გარშემო.

რომ უფრო გასაგები იყოს ეს და ნათელი, საჭიროა ორიოდე სიტყვით გავიხსენოთ ახლო წარსულიც.

ომის დაწყების ერთი წლის წინად ერთ ქართველის სახლში შეიკრიბნენ სომეხ-ქართველი ჟურნალისტ-პუბლიცისტები. კრების საუბრის საგანი მეტად მწვავე იყო. იგი ეხებოდა ქართულ მიწა წყლის საკითხს, რომლის გარშემო მაშინ, მანთაშევის მიერ ქართლში 1000 დესეტინა მამულის სყიდვის გამო, ქართულ-სომხურ პრესაში დიდი დავა იყო ატეხილი.

კამათში მონაწილეობას იღებდნენ სომხების მხრივ განსაკუთრებით დაშნაკცაკანების წარმომადგენელნი და ქართველების—ის მიმართულება რომელსაც დღეს გაზ. „საქართველო“ ეკუთვნის.

კარგად მახსოვს აღელვებული სახე „ჰორიზონის“ რედაქტორისა ბ. ჯ—ლიანისა, როდესაც მან საყვედურით მოგვმართა და ხაზგასმით განგვიცხადა:

„მე არ მესმის, რა აღელვებს ქართველობას... ნუ თუ მანთაშევის მიერ 1000 დესეტინა მიწის შეძენა საქართველოში ისეთი საშინელი რამაა, რომ ქართველებს უნდა შეეშინდეთ. განა აქამდის-კი სომხები არ იძენდნენ მიწებს თქვენ სამშობლოში და განა ქართველებს ხელს უშლიდა სომხებთან ძმურს განწყობილებაში ყოფილიყვნენ? დღეს რაღა მოხდა? ნუ თუ ქართველებმა არ იციან რომ სომხის ერი საქართველოში არავითარ პოლიტიკურ ინტერესს არ დაეძებს.

მე მაქვს უფლება განვაცხადო სომხის გავლენიან პოლიტიკურ ჯგუფისაგან,—დაშნაკცაკანების პარტიის სახელით, **რომ სომხის ერის პოლიტიკურ ეროვნული ინტერესი მარტოდ მარტო და განსაკუთრებით ოსმალეთის სომხეთს შეეხება**“.

რასაკვირველია, ქართველ ნაციონალ-დემოკრატებმა არ დასტოვეს უპასუხოდ, (ფედერალისტებმა ამ კრებაზედ პირში წყალი დაიგუბეს), გულუბრყვილო განცხადება „ჰორიზონის“ რედაქტორისა.

გულუბრყვილო, [illegible] ციალი განცხადება სრულიად არ შეეფერებოდა სომხის ერის სულისკვეთების და მოქმედების სინამდვილეს, ღ რომელიც ბევრად ძლიერი ყოფილა ვიდრე ოფიციალი რწმუნება და ფიცი დაშნაკცაკანის წარმომადგენლისა. ხოლო შეგნებული სომხების საქმიანი პოლიტიკა ქართულ ეკონომიურ-საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ასპარეზზედ აშკარას ხდიდა სომხეთა მოლვაწეობის აგრესიულ პოლიტიკის წარმოებას საქართველოში.

ამიტომ „ჰორიზონის“ რედაქტორის ბ. ჯ-ლიანის განცხადებას ნაციონალ-დემოკრატები სრულიად უნდობლად დახვდნენ და არც მოსტყუვდნენ თავიანთ ანგარიშში. ზემოხსენებულმა სინამდვილემ დღეს აიძულა „დაშნაკცაკანები“, გამოეცხადებინათ „ჰორიზონის სახით ახალი პოზიცია.

პოზიცია სომხის ერის პოლიტიკურ ინტერესებისა თვით საქართველოშიც.

ამ ახალ პოზიციის „ამოთხრაში“ დიდი ღვაწლი და შრომა მიუძღვის ჩვენს ფედერალისტთა „გავლენიან“ პარტიას, რომლის ასეთ ეროვნულ-პოლიტიკურ ამაგს მომავალი საქართველო არ დაივიწყებს. [illegible] და აღინიშნოს, რომ ასეთი შრომა მას სრულიად უნაყოფოდ ჩაუვლის. ამ შრომას და გარჯას ის ბედი ეწვევა, რომელიც ეწვია „დაშნაკცაკანების“ ზემო აღნიშნულ ოფიციალ განცხადებას, —და ეს იმიტომ რომ ერთიც და მეორეც სინამდვილის ძალას არის მოკლებული.

ჩვენდა საბედნიეროდ ისტორიას ფედერალისტები-კი არ მოუწვევია საქართველოს ბედის გადასაწყვეტად!

საქართველოს ბედი და უბედობა მთელი ქართველი ერის ხელშია, რომელიც თავის ხასიათით, ისტორიით და ბუნებით არ ყოფილა, არც იქნება თავის ყელის გამომჭრელი. მაგრამ კრიტიკა ქართულ ფედერალიზმის „ეროვნულ პოლიტიკის“ უნიათობისა არ გვაინტერესებს. ჩვენი მიზანია ქართველი მკითხველის ყურადღება მივაქციოთ „ჰორიზონის“ „ახალ პოზიციას“.

სომხის დემოკრატიის „ახალი პოზიცია“ ეხლა ამას გვეუბნება: თუ გსურთ სომხებთან ძმობა-ერთობა, უნდა მათ დაუთმოთ თქვენი სამშობლოს ნაწილები—ბორჩალო, ჯავახეთი და მესხეთი. თუმცა „ჰორიზონი“ მარტო ამ მაზრების ნაწილებს თხოულობს, მაგრამ, ცხადია აქ მთელი ძველი სამხრეთი საქართველო უნდა ვიგულისხმოთ. საცა მაგალითად ქ. ახალციხე სომხების ხელში დარჩება, იქ აუცილებლად მზითვად მთელი მაზრაც გაჰყვება. აი ეს გახლავთ შინაარსი სომხების „ახალი პოზიციისა“.

ნეტა სად არის ეხლა „ჰორიზონის“ რედაქტორი ბ. ჯ-ლიანი?

ამ „ახალ პოზიციის“ დაცვისათვის დღევანდელი „ჰორიზონი“ ისტორიას მიმართავს:

„ყოველი ერი ხშირად ახალ ტერიტორიას შეიძენს, ანდა გაჭირვების დროს ჰკარგავს ხოლმე მას. საქართველო (ან სწორედ რომ ვსთქვათ—საქართველოს სახელმწიფო) ერთ დროს კასპის ზღვას, ანსა და ყარსს სწვდებოდა. სომხეთი (ანუ სომხეთის სახელმწიფო) ტიგრან დიდის დროს პალესტინამდე იყო გაჭიმული მაგრამ,—ჩვენი სიტყვებით, რომ გადმოვცეთ,—ეს ტერიტორიები ერთსა და მეორესაც კიდეც ეტნოგრაფიულად დაკარგული აქვსო, ამბობს „ჰორიზონი“. „საერთოდ ძლიერ სახიფათოა ისტორიულ ნიადაგზე შეკამათება“... ამიტომ „დღევანდელ რეალურ საქართველოში ვერ შევლენ ის სამხრეთის მხარეები, სადაც ქართველები ან სრულებით არ არიან და თუ არიან, ძლიერ ცოტა“.

მარტივად და სადად არის ნათქვამი!

საკვირველია ერთი რამ. რაც შესაძლო ყოფილა სომხის პოლიტიკურ მოლვაწეებისათვის, ის შესაძლო არ ყოფილა თურმე ქართველებისათვის.

ამის დასამტკიცებლად საჭირო არ არის ტიგრანის დროის ისტორიაში გაცეირნება.

ამ რამდენიმე თვის წინად მთელი სომხის ერი ოცნებობდა, გეგმებს აშენებდა მომავალ სომხეთის ავტონომიისას, რომელიც უნდა მოქცეულიყო შემდეგ ფარგალში: ეჩმიაძინიდან—მესოპოტამია-ალექსანდრეტამდე! რუსის პროფესორებიც მოწვეულნი კი იყვნენ ახალ სომხეთის რუქის შესადგენად [illegible] ლობას თურმე ნება არა ჰქონია თავის ცენტრის, ქ. თბილისის ორიოდე ნაბიჯით დაშორებული საკუთრება ყოველ მხრივ მნიშვნელოვანი სამხრეთი, თავისად ჩასთვალოს. ჩვენ არას დროს არ ვეპოტინებოდით „ისტორიულ საქართველოს“, რომელიც „კასპიის ზღვას და ანსა“ ოდესღაც სწვდებოდა, მაგრამ ნება დაგვრთეთ დავიცვათ „რეალი საქართველო“.

ამ „რეალ საქართველოს“ საზღვრებში შედის სწორედ ის სამხრეთი მაზრები, რომლებიც საქართველოსთვის: —ერთი ალაყაფის კარებია (ბორჩალოს მაზრა), მეორენი (ჯავახეთი და მესხეთი) მისი ციხე-სიმაგრე, წინა აზიის მიმავალ გზებისაკენ ამართული. მათი დათმობა ნიშნავს საქართველოს პოლიტიკურ მომავალზე სრული ხელის აღებას. ეს იმას ემზგავსება, რომ მაგ. აჭარა და შავი ზღვის ნაპირი ვისთვისმეს მიგვერთმია. (იქაც ხომ უცხოელები დასახლებულნი არიან). ასეთი თავფეხ[illegible]ველო იქნება სხვა [illegible]სთვის სახეიროც იყოს ქართველებისთვის კი არასოდეს!

ეს უნდა კარგად ახსოვდეს გაზეთ „ჰორიზონს“ და ყველა მის თანამოაზრეთ. ჩვენ არ ვეკუთვნით იმ პოლიტიკურ ძუძუ მწოვარებს, რომელთაც არ ესმოდეთ მინიმუმი თავის ერის ბუნებრივი პოლიტიკური მოთხოვნილებისა. და ეს მინიმუმი იწევს იმ მაზრების სამხრეთამდე, რომელსაც „ჰორიზონი“ იჩემებს. რა ვუყოთ რომ იქ დღეს სომხები სცხოვრობენ ქ. თბილისშიაც უმრავლესობას დღეს სომხები შეადგენენ. მაშ თბილისიც ქართველებისა არ ყოფილა. ქართლშიაც ბევრი სომხები სცხოვრობენ, მაშ შესაძლოა ხვალ, ზეგ სომხების პოლიტიკოსების აზრით საქართველოს მიწა-წყლის საზღვრები ქართლის შუა გულში გადაიწიოს? ეს დიდი აბსურდია და ტყუილი პოტინი.

საქართველოს ხსენებულ ტერიტორიის საზღვრებში მოსახლე სომხობა, რასაკვირველია თუ მოისურვებს, თავის ადგილზე დარჩება. ქართველ ერს არავინ უდევნია. მით უფრო სომხები, რომლისთვინაც საქართველოს კარები წარსულშიაც და დღესაც ღიაა. (ქართველ რენეგატ „ნარები“-ს „ისტორიას“ თუ დაუჯერებთ, ეს თქვენი გემოვნების საქმეა). ამას ადასტურებს ქართველ ერის რამდენიმე ათას წლის ისტორია და დღევანდელი სინამდვილეც, რომელმაც, პირიქით, ყველასაგან სადევნელ ობიექტად ქართველები აქცია და რომელიც კვლავ ადასტურებს ძველ ანდაზას: ძველი პურ-მარილი ყოველთვის ივიწყება.

და თუ ქართველ ერის კუთვნილ მიწა-წყალზე დასახლებულ სომხებს ეს „პურ-მარილი დაავიწყდათ“, ჩვენ მოვაგონებთ და ვეტყვით:

თქვენ, ღარიბმა ქართველმა ერმა დაგითმოთ თავისი სისხლით მორწყული მამულ-დედული, ისარგებლეთ მით თქვენ და საბედნიეროდ, იყავით სომხები შეგნებით და რჯულით, მაგრამ გახსოვდეთ, რომ საქართველოში სცხოვრობთ და ჭირში და ლხინში მასთან ერთად უნდა იყოთ, როგორც ქართული პოლიტიკური მოქალაქენი და ერთ სახელმწიფოს შვილნი. ამასვე მოსთხოვს, რასაკვირველია, [illegible] ქართველისაგან დასახლებულს სომხეთს მიწა-წყალზედ.

აი ჩვენის აზრით უბრალო და სადა განმარტება სომხების ყოფა-ცხოვრების მომავლისა საქართველოს ტერიტორიის საზღვრებში მოსახლეთა.

აი ჩვენი პოზიცია დაპირისპირებული დაშნაკცაკანების „ახალ პოზიციასთან“.

ვინ არის მართალი, ვინ არის მტყუანი და ვინ ძლიერი ან უძლური თავის მიმართულებაში, ამას მომავალი გვიჩვენებს.

სინამდვილეც ხომ თავს გვადგია. ამ სინამდვილემ ძალა-უნებურად „ჰორიზონს“ პოზიცია გამოაცვლევინა. ოსმალეთის სომხეთიდან თავისი პოლიტიკური ოცნებანი საქართველოს საზღვრებში გადმოატანინა, იქ, სადაც სომხის ერს არავითარი უფლებები არ მიუძღვის და არც მომავალი მოე-

სამფლობელო უკვე დიდი ხანია რუსეთის ქვეშევრდომობაში იყო მიღებული და ამიტომ ოსმალეთს უფლება არა ჰქონდა მისი დაჭერისა და მოვალეა დასცალოს იგი. მეორეთ კიდევ საჭირო იყო მაგარის ციხე-ქალაქის აშენება საჩეჩნოში სამკურნალო წყლების სიახლოვეს, თერგიდგან ერთის დღის სავალზედ, მაშინ ერთის მხრით ციხის აშენებით ლეკებსა და სხვა მკვიდრთ შიში მიეცემათ და მოსპობენ ყირიმის ხანთან მისვლა-მოსვლის და მისის დახმარებით საქართველოს აოხრება-აწიოკებას, მეორეს მხრივ ქართველებსა და ქრისტიანეთათვის დიდი ნუგეში იქნება იგი და გაჭირვების დროს აქ თავს შეიფარავენ და გადაურჩებიან მტერთა მრისხანებას.

აი მხოლოდ ესღა ვიცით, ეს მოკლე და კანტი-კუნტი ცნობებიღა შენახულა ჩვენამდის მთელ ამ კრებების, გინდა კონფერენციის შესახებ. რა აზრი გამოსთქვეს სხვა ამ კრების მონაწილეთა ჩვენ არ ვიცით, ეს კი აშკარაა, რომ არც ერთი და არც მეორე მოსაზრება ვახტანგისა საპატიოთ არ იქმნა ცნობილი და მხედველობაში მიღებული. ამიტომ თუ სხვა რამ გარემოების წყალობით წყნარი კონფერენცია უცებ სახეს იცვლის, მრისხანე მიმართულებას იღებს და მუდამ მშვიდი და აუჩქარებელი ვახტანგი ველარ ითმენს და ცხარე საყვედურით მიჰმართავს კრებულის წევრებს.

„პეტრე დიდთან შეერთება მე გადავწყიტე მართალია იმის თხოვნითი და სურვილით, მთელი ზამთარი ვუცდიდი მას და იძულებული ვიყავი სხვათა ქვეყანაში იმოდენა ჯარები შემენახა, რაიც სამს მილიონზედ მეტი დამიჯდაო; მე ვითხოვდი მხოლოდ ხუთი ათასის ჯარისკაცის მოშველებას, რათა დამებრუნებინა მტერთაგან წართმეული [illegible], მაგრამ თქვენ ერთი ჯარისკაციც კი არ გამოიმეტე ვით ჩემთვის. ოსმალნი და სპარსნი მეტად ხელსაყრელს პირობებს მიდებდნენ, მაგრამ პეტრე დიდის სიტყვას ვერ გადაუველი, რის გამოც უწყალო მტერმა გამინადგურა სამეფო, რომელსაც ჩვენი გვარეულობა 910 წელზედ მეტი მფლობელობდა დი იძულებული მყვეს ამ შორეულს ქვეყნად გადმოვხვეწილიყავ“. [5])

აი აქ შორეულს რუსეთში ველარ მოითმინა ვახტანგმა და მინისტრთა კრებულის წინაშე ხმამაღლა გამოსთქვა მთელი ის ბოღმა, რაც გულზედ დიდი ხანია აწვა და რაც რუსთა წყალობით მოუვიდა. არავის ინდობს იგი, უზომოდ მოწოლილს ვარამს ფართო გზას აძლევს და საყვედურს უცხადებს. რუსეთის მთავრობას იმასაც უსაყვედურებს უბრალო პრინცად რათ მიხსენიებთო, იმ დროს როცა ყველანი, სულთანი პაპი რომისა, კაროლი საფრანგეთისა და სხვანი ივერიის კაროლად მიხსენიებენო.

[5]) Плоэнъ, Обзоръ дипломат. сношенiи.

ვახტანგმა ყველა ამის პასუხი ოსმალურ ენაზედ დაწერილი უსტარი მიიღო იმპერატორისაგან ჰუსეინ ყული ხანის სახელობაზედ გამოგზავნილი. მეტად საყურადღებოა ეს წერილი, რომელიც სავსებით გვიჩვენებს მაშინდელი რუსეთის განწყობილებას ვახტანგისადმი და ამიტომ არ შეგვიძლიან მოკლედ მაინც არ მოვიყვანოთ მისი შინაარსი ამ იშვიათის კილოთი დაწერილის წერილისა.

პეტრე დიდმა სპარსეთისაკენ იმიტომ გაილაშქრა, ნათქვამია წერილში, რომ ქრისტიანენი განეთავისუფლებინათ მაჰმადიანთაგანაო და კერძოდ თქვენთვის მოეპოვებინათ სრული დამოუკიდებლობაო და გაეფართოვებინა თქვენი სამშობლო ახალის ადგილების შეძენითო. თქვენ კი ამაში ხელი სრულიად არ შეუწყევით და არ დაეხმარენით. სრულიად ტყუილ-უბრალოდ იდექით განჯაში უძრავად, იმის მაგიერ რომ შეერთებოდით და საერთო ძალ-ღონით გაგემარჯვნათ მტერზედ. გარდა ამისა თქვენ საკუთარის ძალ-ღონით და სომხების დახმარებით სრულიად თავისუფლად შეგეძლოთ გაგეკაფნათ გზა-კვალი, აგელაგმათ მეამბოხენი და შეერთებოდით რუსეთის მხედრობას. მაგრამ თქვენ ეს არ მოისურვეთ, თქვენ ერთის წუთითაც არ გიფიქრნიათ, რომ მეფეს დახმარებოდით და მიშველებოდით, მკვახედ და მრისხანედ ეაიძახის წერილის ავტორი.

როცა კიდევ პეტრე დიდი სხვა და სხვა საპატიო მიზეზთა და უფრო-კი ლაშქრობის სიმძიმისა გამო უკან გამობრუნდა და კაცი გამოგიგზავნათ, რომლის რჩევა-დარიგებისა თანახმად უნდა მოქცეულიყავით, თუ რომ გსურდათ თქვენის მისწრაფებათა ასრულება. თქვენ კი არც ერთი მის რჩევათაგანი არ შეისმინევით, მუხთლად ეყმევით ოსმალებს, იმ დროს როცა არცერთი ოსმალოს ჯარისკაცი არ იყო საქართველოში შემოსული. არ მოიცადევით, რომ ჩვენი გამოგზავნილი ჯარები შემოსულიყვნენ და დაგხმარებოდნენ. ამიტომ კარგად უნდა გესმოდეთ, რომ სამეფოს დაკარგვის მიზეზი ერთად-ერთი თქვენა ხართ და არა პეტრე დიდი, რომელიც მარტოოდენ კეთილი განზრახვებით ხელმძღვანელობდა და რომელსაც უნდოდა ჯერედ კასპიის სანაპიროებზედ მოეკიდა ფეხი, რის შემდეგ მდინარე მტკვრის გზით შემოსულიყო საქართველოში და აღედგინა თქვენი ქვეყნის ძლიერება, მაგრამ თქვენ არავის არ აცადევით და საკეთილდღეო განზრახვანი მთლად ჩაუშალევით.

ოსმალთ სრულიად უომრად დაიჭირეს საქართველო და თქვენ გაჭირვებასა ღ უბედურობაში ჩავარდით. მეფემ დიდსულოვნობა გამოიჩინა და მიგიღოთ თავის ფრთათა ქვეშე, თქვენ ოსმალეთის მფლობელობაში მყოფი მეფე, იმ დროსა როცა ასეთს სახიფათო ნაბიჯს ადვილად შესაძლებელი იყო მოჰყოლოდა ოსმალეთისაგან ომის გამოცხადება.

მაგრამ ყველაზედ დიდი დანაშაული ვახტანგისა იმაში მდგომარეობდა თურმე რომ ცოტა ხალხი გამოიდევნა საქართველოდამ: თქვენ იმპერატორი გიბრძანებდათ, თქვენისავე დის პირით, რომ არა ნაკლება ორი-სამი ათასის ჯარისკაცისა გამოგედევნებინად საქართველოდამაო და თუ ერთბაშად ამოდენა ხალხის წამოსვლა შეუძლებელი იქნებოდა, შემდეგ მაინც წვრილწვრილად წამოსულიყვნენ, რათა მუსულმანთა კლანჭებიდან ეხსნათ სამუდამოდ თავიო. განძრახული იყო მათი დასახლება საუკეთესო ადგილებში, რათა მშვიდათ და მყუდროდ ეცხოვრნათ, ვიდრე რუსეთი კავკასიაში მკვიდრად არ მოიმაგრებდა ფეხსაო. თქვენ გიბრძანებდნენ რომ არამც თუ ქართველები, არამედ სხვა ეროვნების ქრისტიანებიც გამოგედევნებინათ თანაო და აცხადებთ არავინ არ გამოსთქვა სურვილი რუსეთში გადმოსახლებისაო. აქედგან აშკარაა, რომ მათ მუსულმანთა ხელში ჰსურთ დარჩენა და მაშ ჩვენ რაღა თავი უნდა გავიცხელოთ იმათთვინ, რომელნიც თითონაც არ ცდილობენ უსჯულოთა ხელიდამ თავის დახწევას.

რომ ყველა დანავალები და ნაბძანები შეგესრულებინათ, მაშინ იმპერატრიცა გადმოგხედავდათ მოწყალების თვალით, მიგიღებდათ თავისს მფარველობის ქვეშ და თუ ყველა თქვენს სურვილისა და მისწრაფებების ეხლავე შესრულება შეუძლებელი იქნებოდა, იმას მაინც აგისრულებდათ რასაც შესაძლებლად დაინახავდა, შემდეგ კიდევ როცა უზენაესი მოწყალების თვალით გადმოიხედავდა და შემთხვევა არ მიეცემოდა დაუყოვნებლივ გამოილაშქრებდა თქვენის სამფლობელოსი და იქ მყოფ ქრისტიანთა განსათავისუფლებლად [6]).

როგორცა ვხედავთ ამ წერილის შინაარსის მოკლედ გადმოცემით ყველაფერში დამნაშავე ყოფილა ვახტანგი, დამნაშავე ყოფილა მაშინ, როცა არცკი იცოდა რა ადგილას იყო პეტრე დიდი დაღესტანში და მასთან შესაერთებლად არ გაიჭრა და საფრთხეში არ ჩააგდო თავისი მხედრობა; დამნაშავე ყოფილა, როცა ოსმალეთის ჯარები ამოწვდილის ხმლით კარზედ იდგა და ნებსით თუ უნებლიეთ უნდა დანებებოდა; დამნაშავე ყოფილა მაშინაც, რომ 1183 კაცი წაუყვანა რუსეთში და არა მთელი სოფლები და ხეობები აჭყარა და რუსეთის გზას გაუყენა. ერთის სიტყვით ყველაფერში და ყველგან საბრალო ვახტანგი იყო დამნაშავე და სხვა არავინ.

ჩვენ აქ იმის კვლევა-ძიებას არ შეუდგებით, თუ რამდენად დამნაშავე იყო ან ერთი ან მეორე მხარე. პირუთვნელი მკითხველი თითონაც ადვილად მიჰხვდება ყველა ამას.

ზ. ედილი.

(შემდეგი იქნება)

[6]) იხ. Переписка.

ლის. მაგრამ ეს „ჰორიზონის“ ბრძენ პოლიტიკოსების საქმეა.

ქართველი ერი თავის ძველის-ძველ პოზიციაზედა სდგას: ეს პოზიციაა— დაიცვას თავისი პაწია კუთვნილება იმ საზღვრებში, რომელიც მის ეროვნულ-ტერიტორიულ სახეს ხაზავს და პოლიტიკურ ცხოვრებას ჰქმნის და ასაზრდოვებს. და მარტო საქართველოს უსულო გვამად გადაქცევა თუ დასთმობს იმას, რასაც სთხოვენ მისგან „ჰორიზონის“ დაშნაკცაკანები.

თამამი და უპირბადო გამოსვლა „ორიზონისა“ ერთმხრივ მოსაწონია და იქნებ ბუნებრივიც.

მაგრამ ერთი გამახსენეთ, რომელ ქართულ ბუნების პატრონები ბრძანდებიან ჩვენი ქართველი ფედერალისტები?

დღევანდელ აფორიაქებულ დროს ყველა ერის ლოზუნგი არამც თუ თავის ტერიტორიის საზღვრების დაცვის გარშემო ტრიალებს, არამედ მისი გაფართოვების და გადიდებისაკენ მიილტვის.

ჩვენ ასე შორს არ მივდივართ—ამ გზაზე „ჰორიზონი“ ადგია.

მაგრამ, ერთი, გაგვაგებინეთ, რა გზას ადგია ქართველი ფედერალისტობა?

როდემდის უნდა უჩოქოს სხვის ინტერესებს? როდის დაუსვამს წერტილს სამშობლოს ზვარაკად შეწირვას თავის უნიადაგო და უაზროდ შეხანხლილ „პარტიულ დოქტრინებს“.

ფედერალისტებს მუდამ ჟამს იერიში-იერიშზე მიაქვთ ქართველ დასელებზე: თქვენ არ გწამთ ჩვენი ეროვნულ-ტერიტორიალური ავტონომიაო.

ღმერთმა დაიფაროს საქართველო ფედერალისტების ასეთ „ეროვნულ ტერიტორიალურ ავტონომიისაგან“. რომლის ციხე-სიმაგრენი და კარებები სხვის ხელში გაცემული იქნება.

მაგრამ რასაკვირველია არ იქნება. ქართველი ერის პოლიტიკური შეგნება მაინც იმდენად საღია, რომ ფედერალისტ-დაშნაკცაკანების „საქართველოს“ არასოდეს არ გაჰყვება.

დ. კახელი.

აჭარის საზოგადოება

ყოვლად სამღვდელო ეპისკოპოზ ლეონიდის წერილის გამო

„ხმალი იმოდენს ვერა იქმს
მრისხანე და ძლიერიო,
რასაც იქმს მშვიდობიანი
კალმის პატარა წვერიო“.

ილ. ჭავჭავაძე.

გაზეთ „საქართველოს“ № 153-ში დასტამბულია ფრიად საინტესო და საყურადღებო, ყოვლად სამღვდელო ეპისკოპოსი ლეონიდის წერილი. ამ წერილში პატივცემული ავტორი იძლევა წინადადებას: „მოდი, მთელი ქართველობიდან შევჯგუფდეთ ხუთასი კაცი, შევიტანოთ ყოველ წლივ ოცი მანეთი, რომ შემდგარი თანხა მოხმარდეს ქართველ მაჰმადიანთა შვილების საშუალო სასწავლებელში აღზრდას“.

ეჭვს გარეშეა, რომ ეს მარგალიტი წინადადება მრავალმხრივ მნიშვნელოვანია: ეს ნიშნავს სიტყვის საქმეთ ქცევას, ეს ნიშნავს ჩვენი საზოგადოების გამოფხიზლებას, ეს ნიშნავს ჩვენი მისწრაფებისთვის ხორცის შესხმას, თუ კი გვწამს, რომ, „ხმალი იმოდენს ვერას იქმს მრისხანე და ძლიერიო, რასაც იქმს მშვიდობიანი კალმის პატარა წვერიო“. ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ მაჰმადიანთა შვილთ ხმალის მაგიერ კალამი, თოხი და სხვა საკულტურო იარაღი მივაწოდოთ და კულტურის ყველა დარგისაკენ გზა გაუკაფოთ. და ამის შესრულება კი შეიძლება მხოლოდ სწავლა-განათლების საშუალებით. ამ მხრივ სწორედ უებარია ყოვლად სამღვდელო ლეონიდის წინადადება. ეს მომხიბლავი წინადადებაა; ეს სამართლიანად იპყრობს მთელს ჩვენს ყურადღებას.

აი ამისათვის მეც გავკადნიერდები და ვისურვებ, რომ ჩვენი საზოგადოება შეჯგუფდეს და განახორციელოს ეს უკვდავი წინადადება. ვიმედოვნებთ, რომ ყოვლად სამღვდელო ლეონიდის აზრი არ დარჩება „pia desideri“ და ხმა მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა! ამაში გვარწმუნებს ინიციატორის დამსახურებული პატივისცემა და აზრს გვიმტკიცებს, იმედებს გვგვრის საკითხის საერთო ინტერესი, ლტოლვილება.

მხოლოდ ჩემის მხრით საჭიროდ მიმაჩნია ეხლავე დაარსდეს ამის განმახორციელებელი ახალი საზოგადოება, ანდა ქ. შ. წ. კ. ს. გამოყოს სექცია, რომელსაც დაევალება ამ განზრახულების სისრულეში მოყვანა, საქმის მარჯვედ საწარმოებლად; ეს მეორე წინადადება უფრო მარტივად და მკვირცხლად მიმაჩნია, საზოგადოების შედგენა დაგვიანდება. ყველა შემოწირულება უნდა გადაეცეს ამ სექციას, რომელსაც დაერქმება სახელად „აჭარის საზოგადოება“ ან „აჭარის სექცია“. ამ ფრიად საინტერესო საკითხის მოგვარება, რომ თანდათან არ გადაიდვას და შორე მომავალის საქმედ არ გახდეს, ჩვენ ვფიქრობთ წ. კ. საზ. დღევანდელ კრებაზედაც შეუძლია ამ საქმის მოწყობა.

ამ იმედით ვათავებ ამ ჩემს პატარა წერილს და 20 მან. ეხლავე ვუძღვნ პატივცემულ „საქართველოს“ რედაქციას.

სილოვან გაბუნია.

გორის ამბები

და

მათი საზოგადოებრივი ღირებულება

გორის ამბების საარჩევნო კომპანია, „თავის“ არჩევა და უკანასკნელი გამოსვლა ხმოსნებისა „სახალხო ფურცლის“ კორესპონდენტის ს-გ-ძის წინაამდეგ, ჩვენის აზრით, საზოგადოებრივ ინტერესს არ არის მოკლებული. ხმოსანთა „გამარჯვებულ“ ჯგუფის „გულისწყრომა“ და მათი, ცოტა არ იყოს ახირებული პრეტენზიები სიტყვისა და პრესის წმიდა უფლების წინააღმდეგ, უეჭველია, პირად ნიადაგზე არ არის აშენებული.

ვინც ადევნებდა თვალყურს გორის ამბებს უკანასკნელ წლების განმავლობაში და ვისაც ოდნავად მაინც აქვს ალებული ჩვენი ცხოვრების წინსვლის ალღო-მისთვის გაუგებარი არა უნდა იყოს რა. აშკარაა ყველასათვის, რომ რაც წინ წავა ჩვენი ეროვნული ცხოვრება, რაც უფრო მკაფიო და ცხადი გახდება ჩვენი ეროვნული მსვლელობა კეთილ დღეებისაკენ, მით უფრო დაიცხრილება ჩვენი საზოგადოება: მოყვარე და მესაიდუმლე შერჩება ეროვნულ საქმეს, ლაჩარი ჩამოშორდება, მტერი წინ გადაელობება.

იმ დღემდის, სანამდის ქართველი საზოგადო მოღვაწის სახელი არაფერს არ ავალებდა კაცს, პირიქით მეტს სახელს და ღირსებას აძლევდა მას, ყველას ქართველ საზოგადო მოღვაწედ [illegible]. აქ სახელიც იყო და ხშირად სახრავიც უჩანდა ხოლმე. იმ დღიდან კი, როცა ჩვენმა ცხოვრებამ იმ საფეხურს მიაღწია, რომ ეროვნულ მოღვაწეს უკვე საქმიანობა, აშკარა კურსი და ახდილი მოღვაწეობა მოსთხოვა, როცა სიტყვა საქმედ უნდა ქცეულიყო და ყოფილ მოღვაწეს შრომა, მოვალეობა და მოსალოდნელი ხიფათიც განეზიარებინა,—მეტად შეცირდება მოღვაწეთა რიცხვი. აქ უკვე თავის საზოგადოებრივ მდგომარეობის მიხედვით ყოფილი მოღვაწენი სხვა და სხვა ნაირად უცქერიან ეროვნულ საქმეს.

ჩვენდა საუბედუროდ, მეტად მცირე რიცხვოვანია საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც ყოფილა მებაირახტრე საღი ეროვნული მოძრაობისა, რომელსაც საკუთარის მკერდით და მარჯვენით გაურღვევია საკანი ეროვნული უკულმართობისა ღირსეული წინამძღვრობა გაუწევია ხალხისათვის ერის აღორძინების საქმეში.

ჩვენ სახეში გვყავს დამოუკიდებელი ინტელიგენტთა კლასი.

პირიქით მეტად მრავალრიცხვოვანია, ის კლასი, რომელსაც მეტად ნაკლები, თუ უარყოფითი არა, ღირებულება აქვს ეროვნულ საქმეში.

იმპერიალისტურმა ერის შემმუსვრელმა პოლიტიკამ მით უაღრესად დაგვრია ხელი, რომ მან ხელი შეუწყო ამ, ეროვნულის მხრით უარმყოფითი, მოხელეთა კლასის გამრავლებას. მეტად მრავალრიცხვოვანმა ჩვენმა სამხედრო წოდებამ, რუსეთთან შეერთების შემდეგ დაჰკარგა თავისი ეროვნული დანიშნულება და ხსნა მოხელეობაში ჰპოვა. ერის წინამძღვრობას შეჩვეულ დამოუკიდებელ ისტორიულ ხანაში, იგი ახლაც ებღაუჭებოდა ამ როლს. მოხელეობის სარბიელი კი სულ სხვა მხრისაკენ ჰხრიდა მის ბუნებას და უვარგის და მავნე პიროვნებად ხდიდა. აჩვევდა ერთ ფეროვნებას, ჰკუას და გუ[illegible]ბას ერთ დასახულ საქმეს არ აცილებდა, გა[illegible]ბოდა ასპარეზს ფართო მოქმედებისას ბუნებრივი ნიჭის და ძალის გაშლისას. მუდამ სხვისაგან წარმატების მომლოდინე სხვის ხელის შემაცქერლობას ეჩვეოდა, ჰკარგავდა იმედს და რწმენას საკუთარს ძალისას, საქმის გაუმჯობესობას სხვის წყალობას აწერდა, გუნება უფუჭდებოდა, სული უმდაბლდებოდა.

ასეთ ბუნების და სახის „მოღვაწეთ“ გვიზრდიდა გამეფებული სისტემა და ფეხ აუდგმელი ეროვნული იდეა კი, მოკლებული სულით ძლიერს, დამოუკიდებელს კლასს, მათ საზოგადო მოღვაწის სახელს აძლევდა.

დამეთანხმებით, რომ ასეთი ბუნების პატრონნი დიდს კულტურულ სამსახურს ვერ გაუწევდენ ჩვენს ეროვნულს საქმეს, მათ ჩვენ ეროვნულ იდეალოგიას თავისებური გაუბედაობის, უიმედობის, სხვისი ხელის შემაყურებლობის დაღი დაასვეს, დღეს კი, როცა ეროვნული მოვალეობა მძაფრად აღიმართა ჩვენს წინაშე და მთელის ჩვენის არსით უნდა ჩავებათ ბრძოლაში ადამიანის უზენაეს და უპირველეს უფლების —ეროვნული უფლების მოპოვებისათვის—ამ ძველმა, შემთხვევითმა, ისტორიულ უკულმართობის მიერ შობილმა, ამალამ თავისი ადგილი მონახა.

უეჭველია გორშიც ოდნავ ფეხადგმულმა ეროვნულმა ალღო მეტად შეაციქრა „ჩინოსნობა“ და შესაფერისი და საკადრისი ქალაქის ვიწრო ქუჩებით შემოზღუდული მოამაგე—თავიც მოანახვინა. სული სულს იცნობს და გული გულს! დღევანდელ უმაგალითო კატასტროფის დროს, როდესაც პერსპექტივა და იმედები უსაზღვროა, ხოლო მოვალეობა ერთი ასად უფრო მძიმე და გადიდებული. გორის ქალაქის თავად მოხელეობაში გულორილ ადამიანის არჩევა აშკარა მაჩვენებელია იმისა, თუ რამდენად დაკნინებულია ეროვნული სული და იდეალი იმ ქართველ მოხელეებში, რომელნიც ეროვნულ მოღვაწეობას ჩემულობენ. მაგრამ, მოხდა ის, რაც უნდა მომხდარიყო; ისტორიულმა სვლამ თავისი სთქვა, ეროვნულმა საქმემ ჩამოიშორა შემთხვევითი ამალა. ჩვენივე ცხოვრების შვილია ის მეორე უკიდურესობაც, რომელიც დღევანდელ ეროვნულ ძიების დღეს ასეთის საინტერესო ბლოკით ევკრის ზემო აღნიშნული ანტიეროვნულს ელემენტს.

ჩვენივე უუფლებო, ყოველივე საზოგადოებრივ ინიციატივას და მოქმედებას მოკლებულმა ცხოვრებამ წარმოშვა უკიდურესობა, რომლის აზროვნება თითქოს შეშინებული ამ მძიმე ჭეშმარიტებით გაურბის ამ ჭეშმარიტებას და დასცურავს ისეთს ატმოსფეროში, სადაც ყველა თავისუფალია ეროვნულ მოვალეობისაგან და ადამიანის [illegible] დაკისრებულებისაგანაც, სადაც დაგმობილია რეალისტური მოღვაწეობა და გაღმერთებულია უპრინციპო ლაყბობა, დემაგოგიური ტრიბუნობა, რომელსაც არც არაფერი ევალება და არც არაფერი მოეთხოვება.

ასეთი ბლოკი მოხელეთა და უკიდურესობის ტრიბუნთა შორის მართლაც რომ საზოგადოებრივ ინტერესს არ არის მოკლებული. თანდათანობითი შეუპოვარი და შეუდრეკელი ზრდა ჩვენი ეროვნული მსვლელობისა იშორებს ბალასტს მარცხნივ და მარჯვნივ, ეს კი თავდებია მისი გამარჯვებით დაგვირგვინებისა.

მაგრამ არც ისე ადვილია ერთხელ დაჭერილ ადგილზე უარის თქმა და ამიტომ იწერებიან „გულისწყრომანი“ კორესპონდენტის მიმართ, გორის არჩევნების გამო არა ერთს და ორს „გულისწყრომას“ მოვისმენთ ჯერ კიდევ მომავალში, მაგრამ ყველაფერს თავისი ფასი ექნება.

ი—რი.

ს. დ. საზონოვის საყურადღებოდ

„ვეჩერნეე ვრემიაში“ დაბეჭდილია წერილი: „ს. დ. საზონოვის საყურადღებოდ“:

1) ისპაჰანის რუსეთის კონსული, ბ-ნი გოლუბინოვი პეტროგრადიდან ვერ მიდის, ხოლო საკონსულო საქმეთ განაგებს მეორე მოხელე, რომელიც თეირანში ზის.

2) ბ-ნი გირსი, რომელსაც ევალება კავკასიის საზღვრებთან მუდმივი ურთიერთობა ჰქონდეს, პრინც ოლდენბურგის განკარგულებაშია და მის მაგიერობას ეწევა ბ-ნი სტოლიცა.

3) ბ-ნი ბოდე, ისპაჰანის საკონსულოს მდივანი, ისპაჰანში არაოდეს არ ყოფილა. იგი მეშედის გენერალურ საკონსულოში მსახურებს.

4) ბ-ნი ვასილიევი, თეირანის გენერალურ საკონსულოს მეორე დრაგომანი [illegible]ირანში არაოდეს არ ყოფილა; მანი, [illegible] მსახურებს. იგი პარიზის საელ[illegible].

5) ბ-ნი კაალი, მისიის [illegible] თეირანში, გაგზავნილია მეშედში.

6) თავრიზის გენერალურ საკონსულოში არავინაა თავის ადგილზე: არც გენერალი კონსული, არც მდივანი და არც დრაგომანი. მათ მაგიერობას სხვანი ეწევიან.

7) მეშედის გენერალურ საკონსულოში თავის ადგილზე მხოლოდ გენერალი კონსული ნიკოლსკია; ხოლო მდივნისა და დრაგომანის მაგიერობას სხვანი ეწევიან.

8) ბუშირის გენერალურ საკონსულოში არავინ არის, არც გენერალი კონსული, არც მდივანი და არც დრაგომანი.

9) თეირანის გენერალურ საკონსულოში მოხელეთა მთელი ნახევარი არ მოიპოება; ბ-ნი გოლდენბრადი თეირანში სცხოვრობს და იქიდან ისპაჰანის კონსულის ვალდებულობას ასრულებს; და ჯამაგირად კი ღებულობს თეირანის გენერალურ საკონსულოს მდივნის ჯამაგირს და ისპაჰანის საკონსულოს მართველის ჯამაგირსაც.

10) რეშტის საკონსულოში ადგილზე მხოლოდ კონსული ბ-ნი ავსეენკოა. ხოლო საკონსულოს მდივნისა და დრაგომანის ვალდებულობას ასრულებენ სხვა საკონსულოს მოხელეები.

11) ისპაჰანში, ვიდრე იქიდან მთელი საკონსულო წამოვიდოდა, არც კონსული იყო და არც სეკრეტარი. კონსულის თანამდებობას სხვა ვინმე ასრულებდა.

12) კერმნის საკონსულოში, აგერ რამდენიმე წელიწადია, არც კონსულია და არც მდივანი და მათ თანამდებობას ასრულებს საკონსულოს ექიმი.

13) კერმონშაჰის საკონსულოში, ვიდრე იქ საშიში არ იყო, მეშედში ნიკოლსკის დანიშვნის შემდეგ, არავინ იყო, არც კონსული და არც სეკრეტარი. და საკონსულოს განაგებდა სხვა პირი.

14) ბენდერ-აბასის საკონსულოში მთელი წლობით არავინ ყოფილა, არც კონსული, არც მდივანი და არც დრაგომანი, და მათ მაგიერობას არავინ ეწეოდა.

15) სეისტანისა და ურმიის სავიცეკონსულოს განაგებენ არა მათი ვიცეკონსულები, თუმცა ეს სავიცე-კონსულოები ფაქტიურად არსებობენ.

16) სხვა დროს ხოის სავიცე-კონსულოს განაგებდა სხვა პირი და არა ის, ვისიც ჯერ იყო.

17) სოუჩ-ბულოკის ვიცე-კონსული ბ-ნი გრიგორიევი ამ წინებზე ასხაბადში ბრძანდებოდა, ხოლო გუბერნიის ვიცე-კონსული-კი სოუჩ-ბულაკში.

18) [illegible] ორი წელიწადია უფროსი თანაშემწეები არა ყავს: პირველი მდივანი ბ-ნი საბლინი ლონდონში იმყოფება და პირველი დრაგომანი, რომლის თანამდებობას წინედ ბ-ნი გირსი ასრულებდა და შემდგომ ბ-ნი ბელიაევი თეირანში არ ყოფილან.

„ბედნიერი სპარსეთი!“

პროვინციის ქრონიკა

ქუთაისი.

გიორგობისთვის 17-ში შავი ქვის საბჭოს დარბაზში მოხდა ქუთაისის დრამატიულ საზოგადოების კრება. კრებაზე გადასწყვიტეს, რომ შეძლების დაგვარად დახმარება გაეწიოს უმწეო მსახიობთ.

— 21 გიორგობისთვეს მოხდა ქუთაისისა და რაჭა-ლეჩხუმის წვრილ კრედიტთა წარმომადგენლების თათბირი. სხვათა შორის დაადგინეს: 1) ეხლავე გოგირდ-შაბიამნის ფასის გამოკვლევა, და მისი შემოტანის მოთავეობის კისრება. 2) შუამდგომლობის აღძვრა მთავარ ბანკის წინაშე, რათა წვრილ კრედიტის საზოგადოებათ გაუდიდდეთ საწარმოო ფულის თანხა.

— აქაურ ფეხსაცმელების სახელოსნოს ძმათა ზვიადაძეების მუშები გაიფიცნენ და ითხოვეს სამუშაოს ფასის მომატება. სახელოსნოს პატრონმა მუშათა მოთხოვნილება დააკმაყოფილა.

ფ ო თ ი.

ფოთში ჰფიქრობენ აღადგინონ რიონზე გაუქმებული ნავოსნობა, ფოთსა და ორპირს შუა, რომელიც ხელს შეუწყობს ახლომახლო ადგილებიდან სურსათ-სანოვავის შემოზიდვას. როგორც ამბობენ ამ მიზნისთვის უმაღლეს მთავრობის წინაშე იშუამდგომლებენ, რათა რიონი გაიწმინდოს ქვებისა და დაგროვილ სილისაგან, რომელიც ნავოსნობას ხელს უშლის.

ს ო ხ უ მ ი.

თუთუნს წელს კარგი ფასი აქვს, მიუხედავად ამისა ჩარჩებმა საოცრად დასცეს სოხუმში ხალხის მიერ შემოტანილ თუთუნის ფასი. ვაჭრების ასაოჯამავად ამ დღეებში აქ აარსებენ [illegible], რომელიც თუთუნს პატარა ჯგუ[illegible] და წავს, მოუპოვებს შესაფერს ფას[illegible]

გ უ მ ბ რ ი.

მთელ გუმბრს მოედო ბავშვების ავადმყოფობა, რომელიც დღეში ხშირად 50-მდე ბავშვს ჰხოცავს ბავშვების სენი ადგილობრივ ექიმის სიტყვით გამოქცეულებს შემოუტანიათ.

დ. ახალ-სენაკი.

22 გიორგობისთვეს მოხდა ნატოჩაოს საზოგადოების საკრედიტო ამხანაგობის წევრთა კრება. კრებაზე დაადგინეს:

1) ეთხოვოს მთავრობას საშუამავლო საქმისთვის საგანგებო თანხა.

2) აღიძრას შუამდგომლობა საიმპერიო დახმარების თანხის წინაშე, საჭირო სიმინდის მოსაწოდებლად.

3) გამოკვლეულ იქმნას მეზობელ სოფლის თეკლეთის დამშეულთა შესახებ სწორი ცნობები და სხვა.

— 22-სავე გიორგობისთვეს გაიმართა სენაკის ქართ. საქ. საზ. განყოფილების ყრილობა, რომელსაც დაესწრო ხსენებულ საზოგადოების მთავარ გამგეობის მდივანი პ. საყვარელიძე. პ. საყვარელიძის მოხსენების შემდეგ კრებამ ერთხმად მიიღო შემდეგი დადგენილება: 1) დაუყონებლივ შეუდგნენ გამოხვეწილთათვის საგანგებო პუნქტების დაარსებას, გაგზავნილ იქმნას მათ მდგომარეობის გასაცნობად რწმუნებულნი. 2) საზოგადოებას ეჭირვება წევრების შეძენა, რისთვისაც მან მჭიდრო კავშირი უნდა იქონიოს სოფლის ყველა საკულტურო სახალხო დაწესებულებებთან.

სოფ. კულაში.

ადგილობრივ შეძლებულ მცხოვრებს სიმხოვიჩს, ზანტაჟისტებმა მოსტაცეს 15 წლის ვაჟი. ბოროტგამზრახველები, მამას ტყვე შვილის გასანთავისუფლებლად 30,000 მანეთს სთხოვენ.

სოფ. ჩიბათი.

ლანჩხუთ-ჩიბათის შარა გზა სრულიად გაფუჭებულია, პატარა წვიმის დროსაც მისვლა-მოსვლა შეუძლებელი ხდება ხოლმე. საჭიროა გზების აღდგენას სოფლის მოჭირნახულეებმა საჩქაროდ მიაქციონ ყურადღება.

გ ო რ ი.

გიორგი გოგიაშვილმა იშუამდგომლა საქ. საზ. ადგილობრივ განყოფილების წინაშე, მიშოვეთ რკინის გზაზე ვაგონები და 10 ვაგონ სიმინდს სტავროპოლის გუბერნიიდან [illegible] ჩემის ხარჯით გადმოვიტან, [illegible] ბაზარზე ფუთზე დამშეულ ხალხს მხოლოდ ორ შაურს ზედმეტს გადავახდევინებო. საქ. საზ. განყოფილებამ საჭიროდ სცნო თხოვნის დაკმაყოფილება.

სადგ. განჯა.

ღვინით ვაჭრობა აქეთ უკვე ნებადართულია. ბევრმა ლოთობასაც მიჰყო ხელი. სიძვირე განჯისაც მუდმივი სტუმარია, აქაურ ვაჭრებსაც თავისუფალი რესპუბლიკა აქვთ მოპოვებული.

მაჰმადიანთა ცხოვრება

ამ მოკლე ხანში ბაქოში მოხდე მაჰმადიან მასწავლებელთა თათბირი.

— მ. შ. წ. გ. ს. „ნეშრ-მუარიფის უკანასკნელ კრებაზე დაადგინეს გახსნან ზაბრათის მაზრაში ქალთათვის სკოლა და ყოველგვარად ხელი შეუწყონ მაჰმადიან ქალების აღზრდა-განათლებას, ეროვნულ ნიადაგზე.

— ბაქოს მაჰმადიანთა საზოგადოებას მოსკოვის სახალხო სათეატრო საზოგადოებამ წინადადება მისცა მომავალ ყრილობაში რწმუნებული გამოგზავნეო. „ნიჯადმა“ და „ნეშრ-მუარიფმა“ ეს წინადადება უარჰყვეს.

— ორენბურგის სამაზრო საერობო კრებაზე მაჰმადიანთა შორის განათლების გავრცელების შესახებ გამოიტანეს შემდეგი დადგენილება: 1) სამინისტრო სკოლები 14 თიბათვის კანონის მიხედვით გადაკეთდეს. 2) მიღებულ იქმნას მაჰმადიანთა სკოლებში პროგრამა შემუშავებული ორენბურგის ერობის მიერ. 3) ეთხოვოს დახმარება საგუბერნიო ერობას ორენბურგში ორ წლიან საპედაგოგიო კურსების გასახსნელად, რომელიც მოამზადებს მაჰმადიან მასწავლებლებს.

რედაქტორ-გამომცემელი

სანდრო შანშიაშვილი

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მიმოსვლა.

(დრო ნაჩვენებია თბილის. საათით)

თბილისში მოდის:

№ 3	ბაქოდან.	. 12 ს.	54 წ.	დღ.
№ 4	ბათომიდან.	5 ს.	55 წ.	საღ.
№ 5	ბაქოდან(სწრ.)	7 ს.	41 წ.	საღ.
№ 10	ბათომიდან.	9 ს.	51 წ.	დილ.
	ჯულფიდან	6 ს.	53 წ.	დილ.
	ბორჯომიდან	7 ს.	25 წ.	დილ.
	„ საავ.	10 ს.	28 წ.	საღ.

თბილისიდან გადის:

№ 3	ბათომისკენ	1 ს.	45 წ.	დღ.
№ 4	ბაქოსკენ .	7 ს.	3 წ.	საღ.
№ 6	ბაქოს(სწრ.)	12 ს.	8 წ.	დღ.
№ 9	ბათომისკენ.	8 ს.	53 წ.	საღ.
	ჯულფისკენ	10 ს.	23 წ.	საღ.
	ბორჯომისკენ	3 ს.	29 წ.	დღ.

კახეთის რკინის გზის მიმოსვლა

(თბილისის დრო)

მიმოსვლა ყოველდღე სწარმოებს

თბილისიდან გადის:

თელავისა და წნორისკენ დილ.	8 ს. 58
გურჯაანში მიდის ნაშუადღ.	3 ს. 53 წ.
გურჯაანიდან გადის თელავისკენ ნაშუადღევის	4 ს. 53 წ.
თელავში მიდის ნაშუადღევ.	5 ს. 35 წ.
გურჯაანიდან წნორზე მიდის	4 ს. 18 წ.
წნორზე მიდის	5 ს. 15 წ.

თელავიდან ყოველ დღე გამოდის თბილისისკენ:

დილის	8 ს. 58 წ.
გურჯაანში მოდის . . .	10 ს. 26 წ.
წნორიდან თბილისისკენ გამოდის დილის. .	10 ს. 16 წ.
გურჯაანში მიდის . . .	10 ს. 16 წ.
გურჯაანიდან თბილისისკენ გამოდის დილის	10 ს. 46 წ.

თბილისში ჩამოდის 5 საათზე.

წ ი გ ნ ი ს მ ა ღ ა ზ ი ა

„ახალი სიტყვა“ („Новая рѣчь“).

ი. დ. კ ი კ ნ ა ძ ი ს ა.

თბილისი. გოლოვინის პროსპექტი, 22, ტელეფონი 6—23.

გვაქვს ყოველნაირი ახალი წიგნები; ვკისრულობთ ყოველნაირ ბიბლიოთეკის შედგენას: საზოგადოს, საეროს, საქარხნოს, სასკოლოს, საბავშვოს და სხ. განმანათლებელ საზოგადოებათა და სასწავლებელთა მიერ დაკვეთილი წიგნები განსაკუთრებულ მორიგებით; ქალაქ გარეთიდან დაკვეთას ვასრულებთ ორ დღეში. წერილით ანუ პირადად ნაყიდი წიგნები შეიძლება ჩვენვე მივიტანოთ სახლში.

1 მაისიდან ქ. თბილისში გაიხსნა ჟურნალ-გაზეთების კანტორა

„განათლება“

ჯერჯერობით აგენტებს გაეგზავნებათ შემდეგი გაზეთები: „საქართველო“, „თანამედროვე აზრი“, „ეშ. მათრახი“, „თეატრი და ცხოვრება“, „კავკაზსკოე სლოვო“, „თბილისის ლისტოკი“, „ორიზონი“, „შაკი“ და „ხა[illegible]ბალა“ და იყიდება ახლად გამოცემული წიგნები ა. ბლონის „აკაკი და მისი პოეზია“ (რუსულ ენაზე), „სქესობრივი საკითხი და ბავშვი“ ი. გომართელისა, „მსოფლიო ომის ეკონომიური მიზეზები“—მასლოვისა, „ცხოვრების სიმღერები“—ზევლარ ახოსპირელისა „კოოპერატივები იტალიაში“—ნ. ჟორდანიასი და სხვა-და-სხვა ქართული წიგნები.

აგენტები ვალდებულნი არიან მთელი თვით დაკვეთილი გაზეთების ფასი წინდაწინ გადაიხადონ.

ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Тифлисъ, почт. ящ. № 96, Сильвестру Р Таварткиладз:.

კანტორის ადრესი: Ольгинская 6.

თევზის მრეწველნი

ძმ. ძეგველოვები

პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ., № 9, ტელეფონი № 712.

განყოფილება ავლაბარში

კახეთის ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 6, ტელეფონი № 712

ყოველ დღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ. „ლ. მაილოვის-შვი[illegible]“, სა[illegible]ოიზიდან ახალი ქვირითის ხიზალალა, მცირე მარილიანი, შე[illegible] „„მე[illegible] მრევ[illegible] [illegible]არითვე ახალ-ახალი მტკვრის ზუთხი, თართი, ფორგა და შოჩნი“ ხიზილალა, [illegible] ყოველგვარი კონსერვები და სარდინკები ლოქო, გვაქვს აგრეთვე მიღებული [illegible] ჩანგრძლი[illegible]ნახება. რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმეიბ[illegible]